

**ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΚΡΗΤΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ**

**ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΤΟΥ
ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΧΡΕΟΥΣ**

**ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
ΤΩΝ ΦΟΙΤΗΤΡΙΩΝ
ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΣ ΕΞΑΔΑΚΤΥΛΟΥ
&
ΝΙΚΗΦΟΡΑΚΗΣ ΙΩΑΝΝΑΣ**

Επιβλέπων καθηγητής: Θεόδωρος Β. Σταματόπουλος

**ΗΡΑΚΛΕΙΟ
ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2012**

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Περίληψη	Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.
Εισαγωγή	- 3 -
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1	- 4 -
ΕΘΝΙΚΟΙ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ	- 21 -
1.1 Ορισμός Εθνικών Λογαριασμών	- 21 -
1.2 Βασικές Μορφές Εθνικών Λογαριασμών	- 21 -
1.3 Ορισμός της κοινωνικής λογιστικής	-6-
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2
ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΡΕΟΣ	- 25 -
2.1 Ορισμός του Δημοσίου Χρέους	- 28 -
2.2 Βασικές Διακρίσεις του Δημοσίου Χρέους	- 28 -
2.3 Δυναμική του Δημοσίου Χρέους	- 30 -
-10-	
2.5 Μέτρηση του Δημοσίου Χρέους	-11-
2.6 Έλλειμμα	-12-
2.7 Διαδικασία Υπερβολικού Ελλείμματος	-13-
2.8 Μορφές Δημόσιου Δανεισμού	-15-
2.8.1 Βραχυπρόθεσμος και Μακροπρόθεσμος Δανεισμός	-15-
2.8.2 Πραγματικός και Κρυμμένος Δανεισμός	-15-
2.8.3 Άλλες Μορφές Δανείων	-15-
2.9 Ιστορική Εξέλιξη του Δημόσιου Χρέους στην Ελλάδα	-16-
2.10 Οικονομική Κρίση και Διόγκωσή του Ελληνικού Χρέους	-19-
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3	- 41 -
ΑΝΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΤΟΜΕΑ ΚΑΙ Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓΕΙ ΣΗΜΕΡΑ	- 42 -
Εισαγωγή	-21- 45 -
3.1 Η Αποτελεσματικότητα και Η Ανταγωνιστικότητα	- 47 -
3.2 Η Γραφειοκρατία Στην Ελλάδα Και Οι Επιπτώσεις Της	-23-
3.3 Σύγκριση Δημόσιου Και Ιδιωτικού Τομέα	-25-
Συμπεράσματα	-27-
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4
ΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΟΔΗΓΗΣΑΝ ΣΤΟ ΣΗΜΕΡΙΝΟ ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΡΕΟΣ
Εισαγωγή	-28-
4.1 Θεσμοί Ιδιοκτησίας	-28-
4.2 Υπάρχουσες Δομές	-30-
4.3 Απουσία Πολιτικής Βούλησης-Πελαταιακής Σχέσης	-31-
4.4 Διαφθορά του Δημόσιου Τομέα	-31-
4.5 Απουσία Νέων Τεχνολογιών	-35-
4.6 Απουσία Μακροπρόθεσμου Στρατηγικού Σχεδιασμού - Αδυναμιοι Χρηματοοικονομικοί Θεσμοί	-35-
4.7 Διαχείριση Ανθρώπινου Δυναμικού	-37-
4.8 Απουσία Κινήτρων	-37-
4.9 Η Αναποτελεσματική Δημόσια Διοίκηση Η Αιτία Του Δημόσιου Χρέους	-38-
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5
ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΧΡΕΟΥΣ
Εισαγωγή	-41-

5.1 Τρόποι Αντιμετώπισης του Δημόσιου Χρέους	-41-
5.1.1 Ο Τουρισμός	-42-
5.1.2 Η Ναυτιλία.....	-45-
5.2 Ο Ανθρώπινος Παράγοντας Ως Τρόπος Αντιμετώπισης Του Χρέους.....	-47-
5.3 Η Διοικητική Προσέγγιση Που Πρέπει Να Ακολουθηθεί	-48-
5.4 Η Θεωρία Του Νέου Δημόσιου Μάνατζμεντ Ως Λύση Στο Πρόβλημα	-48-
Συμπεράσματα	-50-
Παράρτημα	-50-
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	-56-
.....	

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Αρχικά θα προσεγγίσουμε θεωρητικά την έννοια της κοινωνικής λογιστικής και τις εθνικολογιστικής ταυτότητας και μέσα από τις έννοιες των εθνικών λογαριασμών, του Ελληνικού δημοσίου χρέους και δανεισμού θα περιγράψουμε πως λειτουργεί η οικονομική δραστηριότητα της χώρας.

Στη πορεία θα γίνει μια ιστορική αναδρομή του Ελληνικού χρέους καθώς και στην διόγκωσή του εν μέσω οικονομικής κρίσης.

Έπειτα θα αναφερθούμε στην αναποτελεσματικότητα του Δημόσιου Τομέα και την κατάσταση που επικρατεί σε αυτόν σήμερα από την σκοπιά της αποτελεσματικότητας και της ανταγωνιστικότητας, της γραφειοκρατία στην Ελλάδα καθώς και τις επιπτώσεις ενώ θα συγκρίνουμε τον Δημόσιο και τον Ιδιωτικό τομέα.

Στην συνέχεια θα συναντήσουμε ποικίλους από τους παράγοντες που μας οδήγησαν στο Δημόσιο χρέος αναλύοντας ξεχωριστά τον καθένα από αυτούς.

Τέλος θα αναλύσουμε διάφορους εφικτούς τρόπους αντιμετώπισης του Δημόσιου χρέους μέσα από συγκριτικούς πίνακες και συγκεκριμένα στοιχεία καθώς και την Θεωρία του Νέου Δημόσιου Μάνατζμεντ και κατά πόσο αυτό θα μπορούσε να αποτελέσει λύσει στο πρόβλημα της Ελλάδας.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Την ώρα που γράφεται αυτή η εργασία η χώρα μας περνάει πολύ δύσκολες ώρες. Οι λανθασμένες πολιτικές και τα μακροχρόνια ελλείμματα (βλ Γράφημα 5) στον κρατικό προϋπολογισμό έχουν οδηγήσει σε ένα υπέρογκο δημόσιο χρέος. Κάποιοι ισχυρίζονται πως η χώρα μας είναι ήδη χρεοκοπημένη και απλά καθυστερούμε τον θάνατό της με το να συνεχίζουμε να δανειζόμαστε. Η αλήθεια είναι ότι το χρέος είναι πλέον σε επίπεδα που μπορεί να χαρακτηριστεί μη διαχειρήσιμο και με τα νέα δάνεια από το διεθνές νομισματικό ταμείο και την ευρωπαϊκή ένωση δεν λύνεται το θέμα. Την ίδια ώρα μεταρρυθμίσεις σε όλα τα επίπεδα οδηγούν μέρος της κοινωνίας να παλεύει καθημερινά για να τα βγάλει πέρα.

Στην παρούσα εργασία θα μελετήσουμε το δημόσιο χρέος (βλ Γράφημα 7) αλλά κυρίως θα προσπαθήσουμε να κατανοήσουμε τι οδήγησε την χώρα μας στην σημερινή κατάσταση. Το θέμα σαφώς και δεν είναι μόνο πολιτικό αλλά και εμείς ως πολίτες με την αδιαφορία μας και την ανοχή συνδράμαμε στο να φτάσουμε στο σημερινό σημείο.

Θα επιδιώξουμε να δούμε πώς λειτουργεί ο δημόσιος τομέας, ποιές είναι οι υπάρχουσες δομές και που οδηγούν. Γιατί ο δημόσιος τομέας είναι η καρδιά μιας χώρας και αν υπολειτουργεί όπως θα δούμε ότι συμβαίνει στην Ελλάδα τίποτα δεν μπορεί να πάει καλά.

Ας ξεκινήσουμε με μια θεωρητική προσέγγιση της Κοινωνικής λογιστικής και των εθνικών λογαριασμών και με ποιες διαδικασίες και μεγέθη μια χώρα υπολογίζει την οικονομική της δραστηριότητα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΕΘΝΙΚΟΙ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ

1.1 ΟΡΙΣΜΟΣ ΕΘΝΙΚΩΝ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΩΝ

Τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης χρησιμοποιούν το Ευρωπαϊκό Σύστημα Λογαριασμών ΕΣΛ95. Το σύστημα αυτό έχει προσαρμοστεί στις ανάγκες τις Ευρωπαϊκής Ένωσης προσφέροντας έτσι ένα ενιαίο σύστημα μέτρησης των δημοσιονομικών, νομισματικών και άλλων μεγεθών. Η ΕΕ επιτρέπει στα μέλη της να εφαρμόζουν τα δικά τους παραδοσιακά συστήματα λογαριασμών εντός της χώρας, τις υποχρεώνει όμως να προσαρμόζουν τους λογαριασμούς τους σε ΕΣΛ95 όταν τα δημοσιοποιούν στην ΕΕ. Οι εθνικοί λογαριασμοί συνιστούν ένα σύστημα λογαριασμών και ισολογισμών και παρέχουν ένα ευρύ και ολοκληρωμένο πλαίσιο για την περιγραφή μιας οικονομίας.

Η οικονομική δραστηριότητα βάση των εθνικών λογαριασμών, σε μια συγκεκριμένη χρονική στιγμή μπορεί να υπολογιστεί σύμφωνα με:

- Την ποσότητα του παραγόμενου προϊόντος, εξαιρώντας το προϊόν που χρησιμοποιείται σε ενδιάμεσα στάδια παραγωγής
- Τα εισοδήματα που αποκτούν οι παραγωγοί του προϊόντος
- Την δαπάνη των τελικών αγοραστών του προϊόντος

Υπάρχουν κάποιες εξαιρέσεις εθνικών λογαριασμών, οι οποίες είναι:

1. Το παραγόμενο προϊόν που χρησιμοποιείται στα ενδιάμεσα στάδια παραγωγής.
2. Τα εισοδήματα που δημιουργούνται από την αγορά μεταχειρισμένων αντικειμένων.
3. Οι δαπάνες που γίνονται για την απόκτηση μεταχειρισμένων αντικειμένων.
4. Τα εισοδήματα που αντλούνται από παράνομες δραστηριότητες.
5. Τα παραγόμενα αγαθά που δεν γίνονται αντικείμενο αγοραπωλησίας

Διαπιστώνουμε ότι η ποσότητα του παραγόμενου προϊόντος είναι η ίδια έννοια με το Εθνικό προϊόν, τα εισοδήματα των παραγωγών είναι το Εθνικό Εισόδημα και η δαπάνη των αγοραστών του προϊόντος είναι η Εθνική δαπάνη. Το Εθνικό προϊόν, το Εθνικό Εισόδημα και η Εθνική δαπάνη είναι πάντα ίσα. Άρα σύμφωνα με τα

παραπάνω διαμορφώνεται η παρακάτω εξίσωση που ονομάζεται θεμελιώδης ταυτότητα των εθνικών λογαριασμών.

$$\text{Συνολική παραγωγή} = \text{συνολικό εισόδημα} = \text{συνολική δαπάνη}$$

1.2 ΒΑΣΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΕΘΝΙΚΩΝ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΩΝ

A. ΕΘΝΙΚΟ ΠΡΟΪΟΝ ΑΕΠ

Το Εθνικό Προϊόν είναι η συνολική ποσότητα αγαθών και υπηρεσιών που παράγεται σε μια χώρα, σε μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο. Αποτελείται από το παραγόμενο εγχώριο προϊόν συν τα εισοδήματα από το εξωτερικό από κατοίκους της χώρας πλην τα εισοδήματα προς το εξωτερικό από κατοίκους της χώρας.

Μέθοδοι υπολογισμού Εθνικού προϊόντος

i. Μέθοδος της τελικής τιμής

Με την μέθοδο αυτή μετράμε την τελική αξία όλων των τελικών προϊόντων και υπηρεσιών που παράχθηκαν στην χώρα μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο. Με τον όρο τελική τιμή εννοούμε την αξία που αγοράζει ο καταναλωτής ένα έτοιμο προϊόν ή μια υπηρεσία.

ii. Μέθοδος της προστιθέμενης αξίας

Με την μέθοδο αυτή υπολογίζουμε την προστιθέμενη αξία σε κάθε ένα από τα διαφορετικά στάδια παραγωγής μέχρι το προϊόν να είναι έτοιμο προς διάθεση στον καταναλωτή. Αυτή η μέθοδος είναι χρήσιμη διότι αποφεύγεται η διπλή καταμέτρηση του ημιέτοιμου προϊόντος στην αξία του ετοίμου.

B. ΕΘΝΙΚΗ ΔΑΠΑΝΗ

Με τον όρο Εθνική Δαπάνη εννοούμε τις δαπάνες που γίνονται για να παραχθεί το Εθνικό Προϊόν.

i. Κατανάλωση (C) : είναι το σύνολο των δαπανών των νοικοκυριών για αγορά καταναλωτικών αγαθών (διαρκή και μη) και υπηρεσιών με σκοπό να καλύψουν τις ανάγκες τους.

ii. Επένδυση (I) : είναι το σύνολο των χρημάτων που δαπανούν οι επιχειρήσεις για την αγορά κεφαλαιουχικών αγαθών. Αναλυτικότερα περιλαμβάνει τις δαπάνες των επιχειρήσεων για αγορά κεφαλαίου όπως επίσης τις μεταβολές στα αποθέματα τους. Επίσης περιέχει τις δαπάνες των νοικοκυριών για την κατασκευή σπιτιών.

iii. Κρατική δαπάνη (G) : περιλαμβάνει τις δαπάνες που κάνει το δημόσιο για αγορά αγαθών, για κατανάλωση και για επενδύσεις.

iv. Ισοζύγιο τρεχουσών μεταβιβάσεων (NX) : προκύπτει εάν προσθέσουμε την δαπάνη των ξένων νοικοκυριών για αγορά εγχώριων αγαθών ή επενδύσεων και

αφαιρέσουμε την δαπάνη των εγχώριων νοικοκυριών για αγορά ξένων αγαθών ή επενδύσεων. Εάν μιλάμε για μια κλειστή οικονομία, το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών είναι μηδέν.

$$Y = C + I + G + (X - M)$$

Οπότε

$$Y = C + I + G + NX$$

Όπου:

Y : ακαθάριστο εθνικό προϊόν (ΑΕΠ)

C : ιδιωτική κατανάλωση

I : (ακαθάριστες ιδιωτικές επενδύσεις

G : κρατικές δαπάνες

NX = Ισοζύγιο Τρεχουσών Μεταβιβάσεων

Γ. ΕΘΝΙΚΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ (ΝΙ)

Ως Εθνικό εισόδημα ορίζεται το εισόδημα που δημιουργείται από μόνιμους κατοίκους μιας χώρας σε αντάλλαγμα τις υπηρεσίες που πρόσφεραν για την παραγωγική διαδικασία. Συνοπτικά μπορούμε να αναφέρουμε ότι απαρτίζεται από τους μισθούς, την έγγεια πρόσοδο, τους τόκους και τα κέρδη.

Η συνάρτηση που μας δίνει το Εθνικό Εισόδημα είναι :

$$NI = W + P + R + IN + D + Tε$$

Όπου:

W : Μισθοί

P : Κέρδη

R : Έγγεια πρόσοδος

IN : Τόκοι

D : Αποσβέσεις

Tε : Έμμεσοι φόροι

1.3 ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

Η Κοινωνική λογιστική δεν διαφέρει σημαντικά από την λογιστική όπως εφαρμόζεται για τα οικονομικά μεγέθη της επιχείρησης. Ο κύριος σκοπός είναι να εξηγηθούν οι ενέργειες, οι παραλήψεις, το ρίσκο και οι αλληλεξαρτήσεις για τις οποίες η επιχείρηση είναι κοινωνικά υπεύθυνη απέναντι σε όσους έχουν κοινωνικό ενδιαφέρον.

Μια επιχείρηση οφείλει να διέπεται από διαφάνεια, δηλαδή την υποχρέωση σε όσους έχουν νόμιμο ενδιαφέρον, χωρίς σκόπιμες αποκρύψεις. Επίσης πρέπει να χαρακτηρίζεται από από ανταπόκριση, που σημαίνει ότι η επιχείρηση είναι υπεύθυνη για την ανάπτυξη διαδικασιών και στόχων που να υποστηρίζουν τη συνεχή βελτίωση της κοινωνικής της απόδοσης. Τέλος πρέπει να έχει την έννοια της συμμόρφωσης, δηλαδή την υποχρέωσή της να τηρεί τους νόμους, πρότυπα, εσωτερικές διαδικασίες και πολιτικές που έχουν υιοθετηθεί για την κοινωνική της λογιστικής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΡΕΟΣ

2.1 ΟΡΙΣΜΟΣ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΧΡΕΟΥΣ

Ως δημόσιο χρέος εννοούμε το σύνολο των συσσωρευμένων απαιτήσεων τρίτων απέναντι στο δημόσιο. Το δημόσιο χρέος αυξάνεται από έτος σε έτος κατά το ποσό που ο ετήσιος κρατικός προϋπολογισμός παρουσιάζει έλλειμμα, ή αντιστρόφως μειώνεται κατά το ποσό που παρουσιάζει πλεόνασμα.

2.2 ΒΑΣΙΚΕΣ ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΧΡΕΟΥΣ

Α) ΚΑΘΑΡΟ ΚΑΙ ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΡΕΟΣ

Το ακαθάριστο χρέος περιλαμβάνει το σύνολο των υποχρεώσεων του δημοσίου και σχετίζεται άμεσα με το ύψος των δαπανών εξυπηρέτησης του δημόσιου χρέους (κυρίως χρεολύσια και τόκοι).

Το καθαρό χρέος προκύπτει από την αφαίρεση των διαθεσίμων, των ρευστών και καταθέσεων όψεως - προθεσμίας, των δημόσιων επιχειρήσεων και οργανισμών από το ακαθάριστο χρέος.

Β) ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ ΚΑΙ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΧΡΕΟΣ

Ανάλογα με την προέλευση του, το δημόσιο χρέος διακρίνεται σε εσωτερικό, έναντι δανειστών στο εσωτερικό της χώρας και εξωτερικό, οφειλόμενο σε ξένους δανειστές. Το εξωτερικό χρέος είναι το συνολικό χρέος μιας χώρας που οφείλεται σε ξένους πιστωτές. Οι οφειλέτες μπορεί να είναι η κυβέρνηση, επιχειρήσεις ή νοικοκυριά. Επίσης περιλαμβάνει χρήματα που οφείλονται σε ιδιωτικές τράπεζες, άλλες κυβερνήσεις, ή τα διεθνή χρηματοπιστωτικά ιδρύματα όπως το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ) και Παγκόσμια Τράπεζα.

Γ) ΑΠΕΧΘΕΣ ΧΡΕΟΣ

Απεχθές χρέος είναι μια θεωρία στο διεθνές δίκαιο, σύμφωνα με την οποία ορίζεται ότι είναι το χρέος που συνάπτει ένα δικτατορικό καθεστώς, χωρίς να λαμβάνει υπόψη το πραγματικό συμφέρον του λαού. Το καθεστώς που δημιούργησε το χρέος έχει την αποκλειστική ευθύνη για την αποπληρωμή του. Δηλαδή, αν αυτό χάσει την εξουσία το χρέος ακυρώνεται αυτόματα και το εκάστοτε καθεστώς που ακολουθεί δεν οφείλει να το πληρώσει.

4) ΒΡΑΧΥΠΡΟΘΕΣΜΟ, ΜΕΣΟΠΡΟΘΕΜΟ ΚΑΙ ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΟ ΧΡΕΟΣ

Η συγκεκριμένη διάκριση αναφέρεται στην διάρκεια αποπληρωμής του χρέους. Οι χώρες ανάλογα με τις δανειακές ανάγκες που έχουν και τους καλύτερους όρους που επιδιώκουν να επιτύχουν επιλέγουν τον κατάλληλο για αυτές χρόνο δανεισμού, ούτως ώστε να μπορέσουν να το αποπληρώσουν εμπρόθεσμα.

2.3 ΔΥΝΑΜΙΚΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΧΡΕΟΥΣ

Σύμφωνα με τη Συνθήκη του Maastricht και τη νομοθεσία που ακολούθησε από τότε, η Ευρωπαϊκή Ένωση θέτει δύο δημοσιονομικούς στόχους, οι οποίοι είναι οι λόγοι του καθαρού ελλείμματος και του δημόσιου χρέους προς το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ).

το δημόσιο χρέος και η μεταβολή του, συμπίπτει με το έλλειμμα. Πρακτικά όμως η μεταβολή του χρέους προέρχεται από τέσσερις παράγοντες, οι οποίοι είναι:

1. Το καθαρό έλλειμμα
2. Οι υπόλοιπες δανειακές ανάγκες (εάν υπάρχουν) που προκύπτουν από χρηματοπιστωτικές συναλλαγές και δεν εμφανίζονται στο καθαρό έλλειμμα
3. Οι αυτόνομες μεταβολές
4. Οι στατιστικές διαφορές

Οι μεταβολές του χρέους που δεν οφείλονται στο έλλειμμα, ονομάζονται προσαρμογές ελλείμματος – χρέους. Οι προσαρμογές ελλείμματος – χρέους έχουν μεγάλη σημασία διότι:

1. Επηρεάζουν άμεσα την διαμόρφωση τόσο του ύψους του χρέους όσο και της δυναμικής του.
2. Ασκούν οικονομική πολιτική στο μεγαλύτερο μέρος των παραγόντων που περιλαμβάνουν.
3. Λόγο της παραπλήσιας εννοίας μεταξύ ελλείμματος και ελλείμματος – χρέους, δημιουργείται πολιτικό κίνητρο ώστε να εξαλείφονται λογαριασμοί - συναλλαγές από το έλλειμμα και να εμφανίζονται στο χρέος.

Το έλλειμμα είναι κομμάτι των δαπανών που χρηματοδοτούνται από δανεισμό. Μέσα στις μεταβολές του χρέους εμπεριέχονται οι αυξομειώσεις του εκδοθέντος χρέους καθώς και ανατιμήσεις του χρέους που έχει εκδοθεί σε συνάλλαγμα λόγω της συναλλαγματικής ισοτιμίας. Οι προσαρμογές ελλείμματος - χρέους κατατάσσονται σε τρεις κατηγορίες :

- 1) **Τη διαφορά μεταξύ ταμιακής και εθνικολογιστικής βάσης**, όπου ο υπολογισμός του ελλείμματος γίνεται με την δημιουργία της συναλλαγής, ενώ το χρέος είναι ταμιακό μέγεθος. Δηλαδή όταν γίνεται μια συναλλαγή επηρεάζεται μόνο το έλλειμμα ενώ το χρέος θα επηρεαστεί με την ταμιακή κίνηση της συναλλαγής.
- 2) **Τη διαφορά μεταξύ ακαθάριστης και καθαρής αξίας των χρηματοπιστωτικών περιουσιακών στοιχείων** όπου το έλλειμμα αφορά καθαρές αξίες ενώ το χρέος βασίζεται σε ακαθάριστες αξίες με αποτέλεσμα εάν για παράδειγμα το δημόσιο πουλήσει μετοχές θα επηρεαστεί μόνο το χρέος (αρνητικά).
- 3) **Τις επιπτώσεις από την ανατίμηση ή την υποτίμηση των αποθεματικών μεγεθών και διαφόρων στατιστικών διαφορών** όπου αυτό μπορεί να γίνει λόγω συναλλαγματικής ισοτιμίας για χρέος σε συνάλλαγμα ή λόγω εξόφλησης

του χρέους σε διαφορετικές υπέρ ή υπό το άρτιο. Επίσης μπορεί να μεταβληθεί λόγω διαφορών μεταξύ δεδουλευμένων και πληρωθέντων τόκων ή από τις διαφορές αποπληρωμών χρέους από την ονομαστική τους αξία.

2.4 ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΧΡΕΟΥΣ

Το χρέος της τρέχουσας περιόδου ορίζεται ως εξής:

$$B_1 = B_0 + D_1 + F_1$$

Όπου:

B = δημόσιο χρέος

D = έλλειμμα

F = προσαρμογές ελλείμματος – χρέους

y = ετήσιος ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ

b, d, f = αντίστοιχα μεγέθη ως ποσοστά του ΑΕΠ

Αν διαιρέσουμε όλους τους όρους με το ονομαστικό ΑΕΠ, $Y_1 = (1+y)Y_0$, λαμβάνουμε :

$$b_1 = (1/1+y) b_0 + d_1 + f_1$$

Αφαιρώντας b_0 και από τα δύο μέλη της και διευθετώντας καταλλήλως, υπολογίζουμε τη μεταβολή του χρέους:

$$\Delta b = - (y / 1+y) b_0 + d_1 + f_1$$

Ο πρώτος όρος του δεξιού μέλους της σχέσης εκφράζει τη μεταβολή του χρέους η οποία οφείλεται σε μεταβολή του ονομαστικού ΑΕΠ . Παρατηρούμε ότι λόγω του αρνητικού προσήμου που φέρει ο όρος αυτός, θετικές τιμές της μεταβολής του ονομαστικού ΑΕΠ τείνουν να ελαφρύνουν το λόγο του χρέους. Από την προηγούμενη σχέση προκύπτει, ότι η συνθήκη για την σταθεροποίηση του λόγου του χρέους ($\Delta b = 0$) είναι το έλλειμμα d^* να ανέρχεται σε :

$$d^* = (y / 1+y) b_0 - f_1$$

προχωρώντας ένα βήμα ακόμα στην διερεύνηση της σχέσης του ελλείμματος με τη μεταβολή του χρέους, ορίζουμε το έλλειμμα D ως το άθροισμα το πρωτογενούς

ελλείματος Π και των δαπανών για τόκους I , όπου $I_1=iB_0$ και I υποδηλώνει το εξωγενώς οριζόμενο μέσο επιτόκιο. Οπότε η σχέση μετατρέπεται σε:

$$b_1 = (1+i / 1 + y) b_0 + \pi_1 + f_1$$

όπου π είναι το πρωτογενές έλλειμμα ως ποσοστό του ΑΕΠ.

2.5 ΜΕΤΡΗΣΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΧΡΕΟΥΣ

Το ΕΣΛ 95 θέτει τους κανόνες βάση των οποίων μετράται το έλλειμμα και το χρέος. Η πολυπλοκότητα όμως των συναλλαγών και τα διαρκώς εξελισσόμενα χρηματοοικονομικά εργαλεία δημιουργούν την ανάγκη για λεπτομερείς ερμηνείες και εξειδίκευση των υπαρχόντων κανόνων. Αυτό γίνεται μέσω συγκεκριμένης διαδικασίας, σύμφωνα με την στατιστική υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (EUROSTAT), η οποία αναγνωρίζει την ύπαρξη κάποιου προβλήματος και την ανάγκη εξεύρεσης λύσης. Αν η EUROSTAT θεωρήσει ότι το θέμα δεν καλύπτεται ικανοποιητικά από το ΕΣΛ 95, τότε σχηματίζονται ομάδες εργασίας που επεξεργάζονται το θέμα και συνήθως η Επιτροπή νομισματικών, Χρηματοοικονομικών και Στατιστικών Ισοζυγίου Πληρωμών καταλήγει σε μία εισήγηση προς την EUROSTAT, η οποία και λαμβάνει την τελική απόφαση και εκδίδει σχετική οδηγία. Οι οδηγίες που εκδίδονται για τέτοια θέματα ενσωματώνονται στον οδηγό ΕΣΛ 95 για το κυβερνητικό έλλειμμα και χρέος.

Οι παράγοντες που επηρεάζουν κατ' ευθείαν το δημόσιο χρέος, χωρίς να εμφανίζονται στο έλλειμμα είναι οι εξής:

1. **Αγορά ή πώληση χρηματοπιστωτικών περιουσιακών στοιχείων.** Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται συναλλαγές όπως η αύξηση στην κυκλοφορία κερμάτων, η αγορά ή πώληση ομολόγων, μετοχών ή άλλων χρηματοπιστωτικών στοιχείων κυρίως από ασφαλιστικά ταμεία ή δημόσιους οργανισμούς που έχουν ως αντικείμενο τέτοιου είδους εργασίες, και δάνεια.
2. **Υποχρεώσεις που δεν εμπίπτουν στον ορισμό του χρέους ΔΥΕ.** Περιλαμβάνει συναλλαγές σε χρηματοοικονομικά παράγωγα και λοιπές υποχρεώσεις.

3. **Αποτέλεσμα αποτίμησης.** Πρόκειται για εκδόσεις ή εξαγορές χρέους ή υπό το άρτιο, καθώς και για διαφορές μεταξύ πληρωμών τόκων και τόκων κατά ΔΥΕ.
4. **Αποτελέσματα ανατίμησης.** Πρόκειται για μεταβολές στην αξία του χρέους λόγω ανατίμησης ή υποτίμησης της συναλλαγματικής ισοτιμίας ή ως αποτέλεσμα συμφωνιών ανταλλαγής
5. **Λοιπές μεταβολές όγκου, λόγω μεταβολών ταξινόμησης ή λοιπών μεταβολών όγκου.**
6. **Στατιστικές διαφορές.** Οφείλονται σε παράγοντες όπως η ποιότητα των στοιχείων, οι διάφοροι ετεροχρονισμοί κλπ. Υπ' αυτή την έννοια είναι αποδεκτή η εμφάνισή τους, αν και θα πρέπει να μην είναι σημαντικού μεγέθους και διαχρονικά ο μέσος τους να τείνει προς το μηδέν.

2.6 ΕΛΛΕΙΜΜΑ

ΟΡΙΣΜΟΣ ΕΛΛΕΙΜΜΑΤΟΣ ΔΗΜΟΣΙΟΥ

Όταν οι δαπάνες υπερβαίνουν τα έσοδα έχουμε έλλειμμα και όταν συμβαίνει το αντίστροφο έχουμε πλεόνασμα. Γενικότερα, τη διαφορά δαπανών – εσόδων την αποκαλούμε ισοζύγιο και μπορεί να είναι θετικό (πλεόνασμα) ή αρνητικό (έλλειμμα). Τρεις βασικές έννοιες του δημόσιου ελλείμματος είναι οι εξής:

$$\begin{aligned}
 \text{Σύνολο εσόδων} - \text{Σύνολο δαπανών} &= \text{Ακαθάριστο αποτέλεσμα} \\
 + \text{Χρεωλύσια} &= \text{Καθαρό αποτέλεσμα} \\
 + \text{Τόκοι} &= \text{Πρωτογενές αποτέλεσμα}
 \end{aligned}$$

Το ακαθάριστο αποτέλεσμα δείχνει τις ανάγκες απορρόφησης χρηματικών πόρων του δημοσίου από την οικονομία και προκύπτει από την ανάγκη για πληρωμές όλων των ειδών δαπανών, που δεν καλύπτεται από τη φορολογία ή της άλλες κανονικές πηγές εσόδων, αλλά από δανεισμό.

Το καθαρό αποτέλεσμα δείχνει τις απαιτήσεις του δημοσίου για νέους χρηματικούς πόρους κατά τη διαχειριστική περίοδο, πέραν των ποσών που δανείζεται για την εξόφληση παλαιότερων υποχρεώσεων.

Το πρωτογενές αποτέλεσμα εκφράζει την απορρόφηση πραγματικών πόρων της οικονομίας από το δημόσιο, τους οποίους είτε δαπανά άμεσα, είτε τους αναδιανέμει στις επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά.

Μια διάκριση μεταξύ ελλείμματος και χρέους που πρέπει να κάνουμε είναι ότι, το χρέος σε μια δεδομένη στιγμή είναι το άθροισμα των συσσωρευμένων ελλειμμάτων

του προϋπολογισμού των παρελθόντων ετών. Άρα σε μια χρονιά που έχουμε έλλειμμα το χρέος αυξάνει και σε μια χρονιά με πλεόνασμα το χρέος μειώνεται. Το έλλειμμα αναφέρεται σε μια χρονική περίοδο, ενώ το χρέος σε μια χρονική στιγμή.

2.7 ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΥΠΕΡΒΟΛΙΚΟΥ ΕΛΛΕΙΜΜΑΤΟΣ

Σύμφωνα με το σύμφωνο σταθερότητας και ανάπτυξης τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα πρέπει να έχουν το δημοσιονομικό τους έλλειμμα σε χαμηλά επίπεδα για να διατηρήσουν την οικονομική τους ευημερία. Αυτό εξαρτάται από δυο παράγοντες σύμφωνα με το σύμφωνο σταθερότητας και ανάπτυξης. Πρώτον το έλλειμμα να μην υπερβεί το 3% στο ΑΕΠ και δεύτερον το ποσοστό του χρέους να μην ξεπεράσει το 60% του ΑΕΠ.

Σε περίπτωση που ένα κράτος μέλος υπερβεί το ανώτατο όριο του ελλείμματος, η ΕΕ κινεί τη διαδικασία υπερβολικού ελλείμματος (ΔΥΕ). Η διαδικασία αυτή περιλαμβάνει διάφορα στάδια και το ενδεχόμενο επιβολής κυρώσεων με στόχο να παρακινήσουν τα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη να λάβουν διορθωτικά μέτρα.

Το έλλειμμα του ευρύτερου δημοσίου τομέα στην Ελλάδα ανήλθε στο 3,5 % το 2007, υπερβαίνοντας την τιμή αναφοράς το 3 % του ΑΕΠ. Το ακαθάριστο δημόσιο χρέος ανήλθε στο 94,8 % του ΑΕΠ το 2007 και στο 94,6 % του ΑΕΠ το 2008, τιμή αναφοράς υψηλότερη του 60 % του ΑΕΠ που ορίζει το σύμφωνο σταθερότητας και ανάπτυξης.

Σύμφωνα με την Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ) που ανακοίνωσε τα δημοσιονομικά στοιχεία των ετών 2008 έως 2011 στα πλαίσια της Διαδικασίας Υπερβολικού Ελλείμματος, εκτιμάται ότι το έλλειμμα της Γενικής Κυβέρνησης θα φτάσει στα 19,7 δις ευρώ (9,4 % επί του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος), ενώ το ενοποιημένο χρέος στο τέλος του 2011 ανήλθε στα 355,7 δις ευρώ (170,6 % επί του Ακαθαρίστου Εγχώριου Προϊόντος).

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται τα κύρια αποτελέσματα της περιόδου 2008-2011

ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 2008 -2011

Στοιχεία σε εκ. €	2008	2009	2010	2011
Έλλειμμα (-) / Πλεόνασμα (+)				
Γενική Κυβέρνηση	-22880	-36125	-23732	-19686
Κεντρική Κυβέρνηση	-23116	-35502	-26202	-18834
Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης	-166	-84	-569	521
Οργανισμοί Κοινωνικής Ασφάλισης	402	-539	3039	-1373
Ενοποιημένο χρέος Γενικής Κυβέρνησης				
Ονοματικές τιμές στο τέλος κάθε έτους	263.284	299.682	329.513	355.658
Διαθέσιμα και καταθέσεις	728	1.477	1.005	820
Χρεόγραφα εκτός μτχ	217.012	253.622	253.433	248.622
Βραχυπρόθεσμα	5.496	10.820	9.121	11.758
Μακροπρόθεσμα	211.516	242.802	244.312	236.864
Δάνεια	45.544	44.583	75.075	106.216
Βραχυπρόθεσμα	294	1.514	2.624	2.605
Μακροπρόθεσμα	45.250	43.069	72.451	103.611
Δαπάνες Γενικής Κυβέρνησης				
Ακαθάριστο σχηματισμό παγίου κεφ.	8.605	7.256	5.038	3.365
Τόκους (ενοπ/νους) κατά ΔΥΕ	11.673	11.975	12.855	14.895
Τόκους (ενοπ/νους) κατά ΕΣΛ 95	11.937	11.917	13.193	15.024
Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν σε αγοραίες τιμές	233.198	231.081	222.151	208.532
Έλλειμμα (-) / Πλεόνασμα (+) ως % του ΑΕΠ	-9,8	-15,6	-10,7	-9,4
Ενοποιημένο χρέος Γενικής Κυβέρνησης ω % του ΑΕΠ	112,9	129,7	148,3	170,6

Τα στοιχεία του 2011 είναι προσωρινά

πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ)

2.8 ΜΟΡΦΕΣ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΔΑΝΕΙΣΜΟΥ

2.8.1.) ΒΡΑΧΥΠΡΟΘΕΣΜΟΣ ΚΑΙ ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΟΣ ΔΑΝΕΙΣΜΟΣ

Το κριτήριο για την διάκριση αυτής της μορφής δανεισμού είναι η προθεσμία εξόφλησης του δανείου. Περιλαμβάνει τρεις κατηγορίες δανείων :

- i. Δάνεια που γίνονται απαιτητά με την εμφάνιση του τίτλου του δανείου.
- ii. Πάγια δάνεια για τα οποία δεν υφίσταται υποχρέωση του κράτους να τα εξοφλήσει σε καθορισμένο χρέος.
- iii. Δάνεια ορισμένης προθεσμίας εξόφλησης (βραχυπρόθεσμα – μακροπρόθεσμα δάνεια).

Με βάση την διάρκεια αποπληρωμής το δημόσιο χρέος μπορεί να διακριθεί σε:

- i) Βραχυπρόθεσμο (η ημερομηνία λήξης δεν υπερβαίνει το ένα έτος).
- ii) Μεσοπρόθεσμο (η ληπτικότητα του είναι από ένα έως δέκα έτη).
- iii) Μακροπρόθεσμο (έχει διάρκεια μεγαλύτερη από δέκα έτη)

2.8.2.) ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΣ ΚΑΙ ΚΡΥΜΜΕΝΟΣ ΔΑΝΕΙΣΜΟΣ

Πραγματικό δημόσιο δανεισμό έχουμε όταν το κράτος δανείζεται χρήματα από ιδιωτικούς φορείς και είναι υποχρεωμένο να το ξεπληρώσει σε κάποιο χρονικό διάστημα. Ενώ, κρυμμένο δημόσιο δανεισμό έχουμε όταν το κράτος δανείζεται από τις τράπεζες για να καλύψει πιθανό έλλειμμα του προϋπολογισμού.

Στη περίπτωση του κρυμμένου δανεισμού οι τόκοι που εισπράττονται από τις τράπεζες δεν έχουν καμία σκοπιμότητα αλλά να καλυφτούν τα έξοδα και το κέρδος της τράπεζας. Αντίθετα, στον πραγματικό δανεισμό η είσπραξη των τόκων μπορεί να έχει διάφορες σκοπιμότητες

2.8.3.) ΑΛΛΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΔΑΝΕΙΩΝ

Τα δάνεια μπορούν επίσης να διακριθούν σε:

- i. Διαπραγματεύσιμα ή μη διαπραγματεύσιμα

Η διάκριση αυτή αφορά τους τίτλους των δανείων που είναι διαπραγματεύσιμοι στο χρηματιστήριο. Κάθε περίπτωση δανείου έχει διαφορετικούς όρους που αναφέρουν για ποιους είναι διαπραγματεύσιμο ή μη διαπραγματεύσιμο.

- ii. Μετατρέψιμα ή μη μετατρέψιμα

Αναφέρονται στη δυνατότητα που έχει ένα κράτος, ώστε μετά την σύνταξη του δανεισμού να μπορεί να επαναδιαπραγματευθεί τους όρους του δανείου.

- iii. Παραγωγικά και καταναλωτικά

Παραγωγικά είναι τα δάνεια που χρηματοδοτούν παραγωγικές δημόσιες επενδύσεις πάγιου κεφαλαίου, ενώ καταναλωτικά είναι τα δάνεια που χρηματοδοτούν δαπάνες δημόσιας κατανάλωσης

2.9. Ιστορική Εξέλιξη Του Χρέους Της Ελλάδας

1) 1824-1897

Την περίοδο αυτή η Ελλάδα έλαβε 10 εξωτερικά δάνεια, συνολικά 770 εκ. γαλ. φράγκα (στο εξής γ.φ.). Κατά μέσο όρο η τιμή έκδοσης κυμάνθηκε στο 72,54%, δηλαδή χρεώθηκε 770 εκ. γ.φ. αλλά “στο στην πραγματικότητα πήρε 464,1 εκ. γ.φ..

2) 1900-1945

Την περίοδο αυτή συνομολογήθηκαν τέσσερα εξωτερικά δάνεια, συνολικά 521 εκ. φ. Τα δύο πρώτα (76 εκ. φ.) μέχρι το 1910 και το τέταρτο 335 εκ. φ. το 1914. Η δανειακή πρόσοδος χρησιμοποιήθηκε υπέρ της εξυπηρέτησης των ήδη υπαρχόντων εξωτερικών δανείων.

3) 1946-1966

Την περίοδο 1962-67 οι ελληνικές κυβερνήσεις θα διακανονίσουν το 97% του προπολεμικού εξωτερικού Δ.Χ., το οποίο μαζί με τους τόκους ανερχόταν στα 6,41 δισ. δρχ.

4) Δικτατορία, 1967-1974

Έχουμε υπέρογκο εσωτερικό δανεισμό που τετραπλασιάστηκε ενώ ο εξωτερικός δανεισμός είχε μικρή αύξηση. Συνολικά 19 εξωτερικά δάνεια, μόλις στο 6,4% του νέου Δ.Χ. εξ αυτών το 92,2% ήταν σε δολ., ενώ η αγγλική λίρα απουσίαζε. Την περίοδο αυτή εμφανίζονται τα δάνεια σε συνάλλαγμα.

5) Μεταπολίτευση 1975-1981

Το προπολεμικό εξωτερικό Δ.Χ., λόγω του διακανονισμού 1962-67 μειώνεται σε μεγάλο βαθμό κλιμακωτά. Από το 4% του συνολικού Δ.Χ. το 1974 θα πέσει το 1981 στο 0,6%. Ο μεταπολεμικός εξωτερικός, κατά μέσο όρο, στο 3,9% των τακτικών εσόδων. Συνολικά έχουμε 24 εξωτερικά δάνεια.

6) 1981-1989

Το διάστημα 1982-89, κατά μέσο όρο, η συνολική εξυπηρέτηση του Δ.Χ. κάλυψε το 33,61% των τακτικών εσόδων της ίδιας περιόδου. Μεταξύ το 1975-87 συνομολογήθηκαν 18,4 δισ. δολ. εξωτερικών δανείων, εκ των οποίων το 81% διατεθεί για την εξυπηρέτηση των δανείων.

7) 2002-2012

Τον Ιανουάριο του 2002 η Ελλάδα καθώς και άλλες έντεκα χώρες της ευρωζώνης απέκτησαν ως κοινό νόμισμα το ευρώ. Το ακαθάριστο προϊόν αυξανόταν με ρυθμούς άνω του ευρωπαϊκού μέσου όρου εν μέρει λόγω επενδύσεων σχετιζόμενες με τους Ολυμπιακούς αγώνες του 2004, όμως από το 2001 έως και το 2005 η Ελλάδα παρουσίαζε έλλειμμα κάτω του 3% σύμφωνα με το κριτήριο του συμφώνου σταθερότητας της συνθήκης του Μάαστριχτ.

Από τα τέλη του 2009 εξαιτίας διεθνών και τοπικών παραγόντων η Ελληνική οικονομία αντιμετώπισε το μεγαλύτερο μεγαλύτερο έλλειμμα του κρατικού προϋπολογισμού και δημοσίου χρέους στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Το δημόσιο έλλειμμα του 2009 έφτασε στο 15,4% του ΑΕΠ και τα συνεχώς αυξανόμενα επίπεδα χρέους οδήγησαν σε υψηλό κόστος δανεισμού.

Δημόσιο έλλειμμα, Πληθωρισμός, ΑΕΠ και σχέση χρέους-ΑΕΠ (1970–2000)
Από το άρθρο αγγλικής Βικιπαίδειας, Πηγές: Eurostat και Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Δημοσιονομικά:	1970	1980	1990	1995	1996	1997	1998	1999	2000
<u>Δημόσια έσοδα (% του ΑΕΠ)</u>	-	-	31.0	37.0	37.8	39.3	40.9	41.7	43.4
<u>Δημόσια έξοδα⁴ (% του ΑΕΠ)</u>	-	-	45.2	46.2	44.5	45.3	44.7	44.8	47.1
<u>Έλλειμμα προϋπολογισμού⁴ (% του ΑΕΠ)</u>	-	-	14.2	9.1	6.7	5.9	3.9	3.1	3.7
<u>Πληθωρισμός (ετήσια %)</u>	-	-	-	8.9	7.9	5.4	4.5	2.1	2.9
<u>Αύξηση ΑΕΠ (%)</u>	8.9	0.7	0.0	2.1	2.4	3.6	3.4	3.4	4.5
<u>Δημόσιο χρέος (δισ. €)</u>	0.2	1.5	31.1	86.9	97.8	105.2	111.9	118.6	141.0
<u>Ονομαστικό ΑΕΠ (δισ. €)</u>	1.1	6.8	43.4	88.7	97.5	107.9	117.3	125.0	135.0
<u>Αναλογία χρέους προς ΑΕΠ (%)</u>	17.9	22.5	71.7	97.9	100.3	97.5	95.4	94.9	104.4

Σημειώσεις: 1 Έτος εισαγωγής στην Ευρωζώνη. 2 Προβλέψεις Ευρωπαϊκής Επιτροπής 19 Οκτ. 2012.

Δημόσιο έλλειμμα, Πληθωρισμός, ΑΕΠ και σχέση χρέους-ΑΕΠ (2001–2012)
Από το άρθρο αγγλικής Βικιπαίδειας, Πηγές: Eurostat και Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Δημοσιονομικά:	20011	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	20122
<u>Δημόσια έσοδα (% του ΑΕΠ)</u>	41.2	40.6	39.4	38.4	39.0	39.2	40.7	40.7	38.3	40.6	42.3	43.9
<u>Δημόσια έξοδα⁴ (% του ΑΕΠ)</u>	45.7	45.4	45.1	46.0	44.4	45.0	47.2	50.5	54.0	51.3	51.7	50.7
<u>Έλλειμμα προϋπολογισμού⁴ (% του ΑΕΠ)</u>	4.5	4.8	5.7	7.6	5.5	5.7	6.5	9.8	15.6	10.7	9.4	6.8
<u>Πληθωρισμός (ετήσια %)</u>	3.7	3.9	3.4	3.0	3.5	3.3	3.0	4.2	1.3	4.7	3.1	1.1
<u>Αύξηση ΑΕΠ (%)</u>	4.2	3.4	5.9	4.4	2.3	5.5	3.5	-0.2	-3.1	-4.9	-7.1	-6.0
<u>Δημόσιο χρέος (δισ. €)</u>	151.9	159.2	168.0	183.2	195.4	224.2	239.3	263.3	299.7	329.5	355.7	344.6
<u>Ονομαστικό ΑΕΠ (δισ. €)</u>	145.1	155.2	170.9	183.6	193.0	208.6	223.2	233.2	231.1	222.2	208.5	195.0
<u>Αναλογία χρέους προς ΑΕΠ (%)</u>	104.7	102.6	98.3	99.8	101.2	107.5	107.2	112.9	129.7	148.3	170.6	176.7

Σημειώσεις: 1 Έτος εισαγωγής στην Ευρωζώνη. 2 Προβλέψεις Ευρωπαϊκής Επιτροπής 19 Οκτ. 2012.

2.10. Οικονομική Κρίση Και Διόγκωση Του Ελληνικού Χρέους

Η οικονομική κρίση βρήκε την χώρα μας εντελώς απροετοίμαστη. Η γύμνια της σε όλα τα επίπεδα την οδήγησε να μην μπορεί πλέον να δανειστεί από τις αγορές ώστε να χρηματοδοτήσει τους ελλειμματικούς προϋπολογισμούς (βλ Γράφημα 8).

Η Ευρωπαϊκή Ένωση, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, το Δ.Ν.Τ. και η ελληνική κυβέρνηση συμφώνησαν να δανείσουν την Ελλάδα ώστε να μην χρεοκοπήσει και να μην κηρύξει στάση πληρωμών. Σε αντάλλαγμα βεβαία συμφώνησαν μέτρα αύξησης των εσόδων και μείωσης των δαπανών. Ήταν ο δανεισμός μονόδρομος; Η απάντηση δεν είναι απλή. Η αλήθεια είναι ότι η μονομερής χρεοκοπία θα είχε χειρότερα αποτελέσματα, γιατί θα είχε πολύ μεγαλύτερες άμεσες αρνητικές επιπτώσεις στο βιοτικό επίπεδο του λαού. Όμως η κυβέρνηση δεν διαπραγματεύτηκε καθόλου και τα ψιλά γράμματα στο μνημόνιο όπως οι εγγυήσεις που έχουν δοθεί καθώς και τα ζητήματα εθνικής κυριαρχίας που πλέον τίθενται υπό συζήτηση είναι αυτά που εξοργίζουν όσους έχουν μελετήσει το μνημόνιο. Προφανώς η κυβέρνηση δεν μπήκε καν στην διαδικασία να το μελετήσει.

Για κάποιους οικονομολόγους η προβολή αιτημάτων ουσιαστικής αναδιάρθρωσης των δημόσιων υπηρεσιών και διεύρυνσης της δημοκρατίας για ένα καλύτερο κοινωνικό κράτος είναι καλύτερη τακτική σε σχέση με την πολέμια τακτική κατά του ευρωπαϊκού μηχανισμού στήριξης. Αυτό ακούγεται ωραίο όμως στην σημερινή Ελλάδα που ουσιαστικά χαρακτηρίζεται από μια λεύκη απεργία στον δημόσιο τομέα.

Η αναδιάρθρωση των δημόσιων υπηρεσιών είναι καλύτερη αντιμετώπιση από τη χρεοκοπία της χώρας για τη βελτίωση της κατανομής του εισοδήματος, μετά τη διαπίστωση των τελευταίων ετών, που οι φορολογικές ελαφρύνσεις των επιχειρήσεων δεν βοήθησαν την ανάπτυξη, γιατί οι ιδιωτικές επενδύσεις μειώθηκαν στο ίδιο χρονικό διάστημα. Εμείς θα διαφωνήσουμε με αυτές τις απόψεις καθώς σε ένα κράτος τόσο διεφθαρμένο σε όλα τα επίπεδα δεν μπορείς καν να συζητήσεις για δημόσια υπηρεσία.

Η ανάκαμψη της διεθνούς οικονομίας θα βοηθούσε στην έξοδο από την κρίση, αλλά χωρίς την ύπαρξη σοβαρών ρυθμιστικών παρεμβάσεων στις αγορές, αυτό δεν είναι τόσο απλό. Όταν τέθηκε το θέμα για να ζητήσει η Ελλάδα τις γερμανικές αποζημιώσεις όλοι σιώπησαν. Και για μην ξεχνάμε από τα 250 δις ευρώ που είναι

Συνολικά το σημερινό χρέος της Ελλάδας τα 200 δις είναι πανωτόκια. Δεν μπορούσε κάποιος Έλληνας υπουργός να διαπραγματευτεί το χρέος; η απάντηση είναι προφανής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Η ΑΝΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΤΟΜΕΑ ΚΑΙ Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓΕΙ ΣΗΜΕΡΑ

Εισαγωγή

Ο λόγος δημιουργίας των κοινωνικών οργανώσεων έγκειται στην αποδοτικότερη ικανοποίηση των αναγκών του ανθρώπου με την έννοια ότι οι άνθρωποι στα πλαίσια των οργανώσεων επιτυγχάνουν την ικανοποίηση αναγκών με μικρότερες θυσίες από ότι ως άτομα.

Μέσω του καταμερισμού της εργασίας, των οικονομιών κλίμακας, των συνεργιών και της μείωσης του κόστους συναλλαγών, οι οργανώσεις είναι σε θέση σε πολλές περιπτώσεις να επιτυγχάνουν αποτελεσματικότερη αξιοποίηση των πόρων («συντελεστών παραγωγής») και αυτό επιφέρει ως άμεσο απότοκο την καλύτερη ικανοποίηση των ανθρώπινων αναγκών. Συνεπώς η αποτελεσματικότητα αποτελεί βασικό λόγο δημιουργίας και όρο επιβίωσης των οργανώσεων και ειδικότερα των επιχειρήσεων. (Μπουραντάς, 2002)

3.1 Η Αποτελεσματικότητα και η Ανταγωνιστικότητα

Πώς λοιπόν ορίζεται η αποτελεσματικότητα; Μια ακολουθία προσεγγίσεων επιχειρούν να προσδιορίσουν εννοιολογικά την αποτελεσματικότητα και να αναπτύξουν συγκεκριμένες προτάσεις για την ποιοτική και ποσοτική μέτρησή της (βλ Γράφημα 2).

Επιπρόσθετα είναι βασικό να προσδιορίσουμε από τι εξαρτάται η αποτελεσματικότητα. Ένας μεγάλος πολύ μεγάλος αριθμός θεωριών της Διοικητικής Επιστήμης προσπαθούν να εξηγήσουν την αποτελεσματικότητα ως εξαρτημένη μεταβλητή ενώ ένας άλλος μεγάλος επίσης αριθμός κανονιστικών προτάσεων-μοντέλων αποπειρώνται να απαντήσουν το πώς μια οργάνωση μπορεί να είναι αποτελεσματική.

Οι στόχοι της οργάνωσης αποτελούν τους λόγους δημιουργίας της. Η επίτευξη όμως αυτών των στόχων συνιστά όρο επιβίωσής της. Συνεπώς τίθεται το ζήτημα της

μέτρησης του βαθμού της επίτευξης των στόχων της οργάνωσης. Πάνω σε αυτό το ζήτημα έχουν αναπτυχθεί δύο έννοιες:

α) η έννοια της αποτελεσματικότητας (effectiveness) που είναι ο βαθμός στον οποίο η οργάνωση επιτυγχάνει τους στόχους και

β) η έννοια της αποδοτικότητας (efficiency) που αφορά κυρίως στην εσωτερική λειτουργία της οργάνωσης και εκφράζει τις καταναλώσεις ή θυσίες (κόστη) που συντελούνται για την επίτευξη ενός αποτελέσματος. Συνήθως η αποδοτικότητα οδηγεί στην αποτελεσματικότητα, χωρίς όμως αυτό να συμβαίνει πάντα.

Σε συνθήκες ανταγωνισμού – αγοράς, μια έννοια που είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την αποτελεσματικότητα των επιχειρήσεων είναι αυτή της ανταγωνιστικότητας. Η ανταγωνιστικότητα αποτελεί έννοια η οποία αφορά τη σύγκριση μεταξύ ανταγωνιστών σε παραμέτρους που προσδιορίζουν τη δυνατότητά τους να διεκδικήσουν και να αποκτήσουν το σύνολο ή ένα μέρος αυτού ταυτόχρονα

Θεμελιώδεις τέτοιοι παράμετροι για τις επιχειρήσεις είναι η ικανοποίηση των πελατών, οι ενέργειες προώθησης, τα δίκτυα διανομής, η δύναμη των πωλήσεων κ.λπ. Αυτές οι παράμετροι ανταγωνιστικότητας είναι αποτέλεσμα μιας σειράς άλλων παραγόντων όπως η αποτελεσματική αξιοποίηση των πόρων, η στρατηγική, η τεχνολογία, το μάνατζμεντ, η κουλτούρα, το κλίμα, οι ικανότητες των ανθρώπων κ.λπ.

Σύμφωνα με μελέτη επιστημόνων της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας ο δείκτης αποτελεσματικότητας των υπηρεσιών που παρέχει το ελληνικό δημόσιο είναι 0,65, ενώ ο μέσος όρος των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι 0,78 (Centre on Regulation and Competition 2002)

Επιπρόσθετα, ενώ σε πρόσφατη κατάταξη του ερευνητικού οργανισμού IMD με βάση την ανταγωνιστικότητα, η χώρα μας εμφανίζεται βελτιωμένη στον τομέα αυτό σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος (42^η θέση μεταξύ 100 χωρών, έναντι 50^{ης}), η αποτελεσματικότητα της δημόσιας διοίκησης υπήρξε βελτιωμένη στο ότι υπήρξε μείωση φορολογίας στα επιχειρηματικά κέρδη και στην μείωση του Δημοσίου Ελλείμματος (Λιαρκόβας, 2006) Άρθρο Εφημερίδας «ΚΕΡΔΟΣ» 2/6/2006.

Σε συνάρτηση με τις παραπάνω έννοιες, η συνολική αποτελεσματικότητα των επιχειρήσεων ασφαλώς προϋποθέτει την αποδοτικότητα και την ανταγωνιστικότητα όταν η επιχείρηση λειτουργεί σε συνθήκες ανταγωνισμού. (Stiglitz, 1992)

Προκειμένου να προσμετρηθεί η αποτελεσματικότητα έχουν λάβει χώρα μια σειρά αναλύσεων. Θεωρήσεις, οι οποίες έχουν κατά κύριο λόγο εφαρμογή στον ιδιωτικό τομέα.

Η περίπτωση όμως του δημόσιου τομέα παρουσιάζει ιδιαίζουσα δυσκολία. Οι δυσκολίες μέτρησης του προϊόντος του δημοσίου τομέα και η ύπαρξη μιας διαφορετικής ιεραρχίας στόχων καθιστούν άδικη την σύγκριση της αποτελεσματικότητας μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού τομέα. Για το λόγο αυτό, η σύγκριση στην αποτελεσματικότητα, θα πρέπει να γίνεται μεταξύ ομοειδών κρατών, με την ίδια απαραίτητα μέθοδο, χωριστά για τον δημόσιο και ιδιωτικό τομέα. Τα μέσα που χρησιμοποιούνται για την αποτίμηση της αποτελεσματικότητας είναι οι δείκτες αποτελεσματικότητας. (Μπουραντάς, 2002).

Σε επόμενα κεφάλαια θα δούμε πως η αναποτελεσματικότητα του δημόσιου τομέα σε συνάρτηση με την απουσία πολιτικής βούλησης και την γενικότερη κακοδιαχείριση των οικονομικών της χώρας μας οδήγησε στην σημερινή αποκαρδιωτική κατάσταση.

3.2 Η Γραφειοκρατία στην Ελλάδα και οι Επιπτώσεις Της

Η αδυναμία της γραφειοκρατίας έχει αρνητικές συνέπειες στην ποιότητα των υπηρεσιών που προσφέρει η δημόσια διοίκηση και στις σχέσεις κράτους-πολίτη, με συνεπακόλουθα την αδυναμία ενεργού και συντεταγμένης συμμετοχής στις αποφάσεις της διοίκησης, έλλειμμα διαφάνειας της δράσης των δημόσιων αρχών που επιβαρύνεται από την απουσία διαδικασιών λογοδοσίας, άνιση πρόσβαση και φαινόμενα μη ισότιμης μεταχείρισης από τις υπηρεσίες. (Σπηλιωτόπουλος, – Μακρυδημήτρης, 2001)

Βασικές εγγενείς αδυναμίες της δημόσιας διοίκησης στο κανονιστικό πλαίσιο, τις δομές και τις διαδικασίες, εξακολουθούν να αποτελούν:

1. Η πολυπλοκότητα, του κανονιστικού πλαισίου (και οι ασάφειες και αντιφάσεις που αυτό συνεπάγεται) που διέπει τη λειτουργία και τις συναλλαγές του κράτους με τον πολίτη και τις επιχειρήσεις.
2. Η πολυδιάσπαση αρμοδιοτήτων μεταξύ μεγάλου αριθμού υπηρεσιών και επιπέδων διοίκησης (κεντρική, περιφερειακή, νομαρχιακή, τοπική), αλλά και στο εσωτερικό των φορέων της διοίκησης μεταξύ των οργανικών μονάδων, σε

συνδυασμό με την απουσία αποτελεσματικών μηχανισμών και διαδικασιών οριζόντιας συνεργασίας και επικοινωνίας. (Μακρυδημήτρης,1999).

3. Ο μεγάλος αριθμός περιττών διαδικασιών

Οι αδυναμίες αυτές επιβαρύνουν τη δημόσια διοίκηση με περιττό φόρτο εργασίας και κόστος, ενισχύουν την τυπολατρία (δηλαδή τον προσανατολισμό των υπηρεσιών προς την εφαρμογή τυπικών κανόνων και τη διασφάλιση της νομιμότητας και όχι προς την αποτελεσματική παραγωγή υπηρεσιών και την ποιότητα της εξυπηρέτησης των συναλλασσομένων με την διοίκηση) και συνιστούν πολύ μεγάλο διαχειριστικό βάρος και οικονομικό κόστος για τους συναλλασσόμενους με τη δημόσια διοίκηση, πολίτες και επιχειρήσεις. (Λαδή και Νταλάκου 2008). Σε συνδυασμό με τις χρονικές καθυστερήσεις που συνεπάγονται στη διεκπεραίωση των διαδικασιών και στη λήψη αποφάσεων, οι αδυναμίες αποτελούν αποφασιστικό αντικίνητρο στην επιχειρηματική δράση και στις επενδύσεις. (Μακρυδημήτρης,1999).

Σε πρόσφατη έκθεση της Ε.Ε. για τη γραφειοκρατία η Ελλάδα καταλαμβάνει την πρώτη θέση της κατάταξης, μαζί με την Ουγγαρία και τις χώρες της Βαλτικής, μεταξύ των 25 κρατών μελών. Η αναποτελεσματική Δημόσια Διοίκηση και η γραφειοκρατία συχνά αναφέρονται ως ένας από τους κύριους παράγοντες που καθιστούν δυσμενές το επιχειρηματικό περιβάλλον στην Ελλάδα αποτρέποντας τις νέες επενδύσεις και την ανάπτυξη. Για την Ε.Ε. η μείωση της γραφειοκρατίας είναι κρίσιμος παράγοντας για τη βελτίωση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων στην παγκοσμιοποιημένη οικονομία, κύριο στόχο της στρατηγικής της Λισσαβόνας.

Στόχος της Ε.Ε. δεν είναι να θίξει τις διαδικασίες μέσω των οποίων η Δημόσια Διοίκηση κάθε κράτους μέλους εφαρμόζει τις πολιτικές και συλλέγει πληροφορίες για τους τομείς π.χ. της ασφάλειας, της υγείας και της προστασίας του περιβάλλοντος αλλά να εξασφαλίσει την αποτελεσματική λειτουργία τους χωρίς να παρακωλύεται η επιχειρηματική δραστηριότητα. (Λαδή και Νταλάκου, 2008).

Μπορεί η γραφειοκρατία να μην επηρεάζει άμεσα το χρέος όμως έμμεσα το επηρεάζει. Και αυτό γιατί ειδικά με τις μορφές που έχει πάρει στην σημερινή Ελλάδα πραγματικά οδηγεί σε καταστάσεις υπολειτουργίας στου δημόσιου τομέα. Υπάλληλοι υποαπασχολούνται η απασχολούνται σε εργασίες που κανονικά δεν έπρεπε να υπάρχουν η απλά να παρακαμφθούν με άνεση. Έτσι χρειάζονται περισσότεροι

υπάλληλοι οι όποιοι επιβαρύνουν τον κρατικό προϋπολογισμό. Υπάρχουν ακόμα και περίπτωσης ορισμών ΔΕΚΟ που πραγματικά φυτοζωούν και πολλοί υπάλληλοι τους αμείβονται χωρίς να έχουν συγκεκριμένο πεδίο εργασίας και ταυτόχρονα είναι και δικαιούχοι διαφόρων επιδομάτων. Επομένως με αυτόν τον τρόπο η γραφειοκρατία επηρεάζει έμμεσα το χρέος και έχει βάλει και αυτή το λιθαράκι της ώστε να δημιουργηθεί η σημερινή τραγική οικονομική κατάσταση στην Ελλάδα.

3.3 Σύγκριση Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα

Είναι γενικά αποδεκτή η άποψη σε διεθνές επίπεδο ότι, ο ιδιωτικός τομέας είναι αποτελεσματικότερος από το δημόσιο τομέα και ότι οι ιδιωτικές επιχειρήσεις έχουν καταδείξει την ανωτερότητά τους αυτή. Όμως, λίγες συστηματικές μελέτες έχουν πραγματοποιηθεί για τις συγκριτικές αποδόσεις του Δημόσιου και Ιδιωτικού τομέα, αλλά και αυτές θα πρέπει να ερμηνευτούν με κάποιες επιφυλάξεις.

Σε μια συγκριτική μελέτη ανάμεσα στον δημόσιο και ιδιωτικό τομέα παρατηρούμε ότι οι δημόσιες επιχειρήσεις αντιμετωπίζουν διαφορετικά κίνητρα από τις ιδιωτικές, με άμεσο αντίκτυπο στην αποτελεσματικότητά τους. Μερικές από τις διαφορές κινήτρων αναλύονται πρώτιστα από την απουσία του ανταγωνισμού και της πιθανότητας χρεοκοπίας και δευτερευόντως από την περιορισμένη χρήση κινήτρων απόδοσης και τον μεγαλύτερο βαθμό ασφάλειας της θέσης εργασίας.

Εκτός από τα αναφερόμενα διαφορετικά κίνητρα, όσον αφορά το κύριο πεδίο σύγκρισης μεταξύ ιδιωτικών και δημοσίων επιχειρήσεων που είναι η αποτελεσματικότητά τους, έρευνες όπως η «Μελέτη του Ιδιωτικού Τομέα αναφορικά με τον έλεγχο του Κόστους» το 1984 υπό την προεδρία του Grace αποκαλύπτουν πλήθος ανεπαρκειών της διοίκησης, όπως ότι το κόστος των κατασκευών, των προμηθειών υλικών και της αντικατάστασης υλικοτεχνικής υποδομής του δημοσίου είναι πολλαπλάσιο έναντι αυτού του ιδιωτικού τομέα. Χαρακτηριστική επίσης είναι η διαπίστωση ότι τα έξοδα διαχείρισης διαφόρων υπηρεσιών είναι πολλαπλάσια από ότι σε μια εταιρεία του ιδιωτικού τομέα που διαχειρίζεται ένα συγκρίσιμο χώρο. Επιπλέον οι δημόσιοι υπάλληλοι δηλώνουν περισσότερο χρόνο ασθενείας απ' ότι οι υπάλληλοι του ιδιωτικού τομέα. (Stiglitz, 1992).

Είναι αδιαμφισβήτητο γεγονός ότι υπάρχουν πολλές αντιφατικές μελέτες. Μελέτες οι οποίες δείχνουν ότι η παραγωγικότητα των δημοσίων υπαλλήλων αυξάνεται, το διαχειριστικό κόστος των διοικήσεων σε ιδιωτικές εταιρείες να είναι

μεγαλύτερο κ.λπ. Μια συναφής μελέτη σχετικά με την αποτελεσματικότητα στον Καναδά του Ιδιωτικού και Δημόσιου συστήματος σιδηροδρόμων κατέληξε ομοίως στο συμπέρασμα ότι δεν υπήρχε σημαντική διαφορά στην αποτελεσματικότητα των δύο συστημάτων. Ενώ μερικές μελέτες δείχνουν ότι τα κρατικά νοσοκομεία εμφανίζουν υψηλότερο κόστος, άλλες πάλι δείχνουν το αντίθετο. Άρθρο: Επανάδρυση του κράτους: οι αναγκαίες τομές (του Χατζηεμμανουήλ).

Μια άλλη μελέτη συνέκρινε τον αριθμό των διοικητικών υπαλλήλων προς τους διδάσκοντες και ερευνητές στα Δημόσια και Ιδιωτικά Ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης και βρήκε ότι στα ιδιωτικά ιδρύματα υπήρχαν σχεδόν 50% περισσότεροι διοικητικοί υπάλληλοι απ' ότι στα δημόσια. Επίσης μερικές μελέτες διαπίστωσαν ότι τα τελευταία χρόνια υπάρχουν σημαντικές βελτιώσεις στην παραγωγικότητα του δημόσιου τομέα.

Ακόμα οι επιχειρήσεις που λειτουργούν υπό κρατική διοίκηση ενδέχεται να διαφέρουν συστηματικά από τις αντίστοιχες ιδιωτικές. Πολλές δημόσιες επιχειρήσεις έγιναν δημόσιες μετά από πτώχευση. Το κράτος παρενέβη προκειμένου να εμποδίσει τις επιχειρήσεις να κλείσουν. Οι τελευταίες κρατικοποιήθηκαν επειδή ήταν ζημιογόνες στη λειτουργία τους, δεν έγιναν ζημιογόνες επειδή ήταν κρατικές επιχειρήσεις. (Papandreou N. 1991)

Είναι επίσης γεγονός ότι τα παραδείγματα ανικανότητας του δημοσίου είναι έκθετα στη δημόσια θέα, τα αντίστοιχα όμως παραδείγματα ανικανότητας του ιδιωτικού τομέα δεν επισύρουν συγκριτικά την ίδια προσοχή.

Ο πιο τεκμηριωμένος ισχυρισμός ότι τα στοιχεία δεν υποστηρίζουν μια γενική υπόθεση της ανώτερης αποδοτικότητας του ιδιωτικού τομέα έχει γίνει από το International Monetary Fund (IMF). (International Monetary Fund 2004)

Συμπέρασμα Κεφαλαίου

Συμπερασματικά και με βάση τα παραπάνω μοιραία η σύγκριση του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα δεν έχει νόημα. Βεβαία όπως παρατηρήσαμε με βάση έρευνες και θεωρίες αυτό είναι ένα παγκόσμιο φαινόμενο που όμως στην Ελλάδα έχει πάρει άλλες διαστάσεις. Το μεγαλύτερο μέρος του δημόσιου τομέα πραγματικά υπολειτουργεί και λειτουργώντας κάτω από καθεστώς μιας άτυπης λευκής απεργίας. Δηλαδή, αρνούνται να δουλέψουν. Ελάχιστα είναι τα φωτεινά παραδείγματα δημοσίων υπάλληλων και υπηρεσιών που λειτουργούν όπως πρέπει.

Πρέπει να αναφέρουμε ότι οι απασχολούμενοι του δημόσιου τομέα κοστίζουν τα τεραστία σημερινά ποσά στην ελληνική οικονομία χωρίς να παράγουν έργο. Συνεπώς, έσοδα δημόσιου μείων έξοδα καταλήγει σε ζημία το κράτος δανείζεται για να πληρώνει αυτούς που αρνούνται να εργαστούν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΟΔΗΓΗΣΑΝ ΣΤΟ ΣΗΜΕΡΙΝΟ ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΡΕΟΣ

Εισαγωγή

Ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα της ελληνικής οικονομίας είναι η έλλειψη ποιοτικών θεσμών η έλλειψη ποιοτικών νομοθετικών, ρυθμιστικών και εκτελεστικών πλαισίων για τον κατάλληλο έλεγχο των οικονομικών δραστηριοτήτων των επιχειρήσεων και των πολιτών. Η ανεπάρκεια των θεσμών οδηγεί σε στρεβλώσεις των κινήτρων στην οικονομία, στην κακή κατανομή του υπάρχοντος ταλέντου και στην απώλεια ενός σημαντικού μέρους του παραγωγικού δυναμικού της χώρας. Πιο συγκεκριμένα, τα τρία μεγάλα θεσμικά προβλήματα της ελληνικής οικονομίας είναι πρώτον, οι ανεπαρκείς θεσμοί ιδιοκτησίας, δεύτερον, η ύπαρξη διαφθοράς στη δημόσια διοίκηση, και τρίτον, οι ανεπαρκείς χρηματοοικονομικοί θεσμοί. (Χριστόδουλος Σ. 2011)

4.1.Θεσμοί Ιδιοκτησίας

Οι θεσμοί ιδιοκτησίας εξασφαλίζουν ότι ο κάθε πολίτης έχει τη δυνατότητα να συμμετέχει εθελοντικά (και όχι καταναγκαστικά) σε οικονομικές δραστηριότητες και να αποκτήσει προσωπική περιουσία. Οι καρποί της οικονομικής δραστηριότητας του πολίτη προστατεύονται με διαφανείς νόμους που εφαρμόζονται αποτελεσματικά από το κράτος. Οπότε η ύπαρξη δυνατών θεσμών ιδιοκτησίας εγγυάται την προστασία του πολίτη από καταναγκαστική αρπαγή της περιουσίας του από άλλες ίσως ισχυρότερες κοινωνικές ομάδες και από το ίδιο το κράτος (το οποίο θα μπορούσε να αρπάξει με καταναγκαστικό τρόπο πλούτο από ορισμένους πολίτες και στη συνέχεια να τον διανείμει σε πολιτικά δικτυωμένες κοινωνικές ομάδες). Μερικά παραδείγματα θεσμών ιδιοκτησίας είναι ένα δίκαιο και ανεξάρτητο δικαστικό σύστημα, το οποίο, ανάμεσα στα άλλα, εγγυάται τη σωστή τήρηση συμφωνιών και συμβολαίων, ένα αποτελεσματικό νομοθετικό πλαίσιο και μία εκτελεστική εξουσία

που εφαρμόζει σωστά τους νόμους. (Χριστόδουλος Σ. 2011) Οι θεσμοί ιδιοκτησίας μιας χώρας θεωρούνται καλοί όταν παρέχουν προστασία σε ένα μεγάλο μέρος του κοινωνικού συνόλου [Acemoglu, Johnson and Robinson (2005)]. Η μορφή των οικονομικών δραστηριοτήτων σε μια χώρα καθορίζει αν η επιδίωξη του προσωπικού κέρδους ή της προσωπικής ωφέλειας από κάθε πολίτη η οποία είναι αναπόσπαστο κομμάτι της ανθρώπινης φύσης είναι εποικοδομητική ή επιζήμια για την υπόλοιπη κοινωνία. Πιο συγκεκριμένα, η επιδίωξη του κέρδους μέσω της καινοτομίας, της επιχειρηματικότητας και της επένδυσης ωφελεί ολόκληρη την κοινωνία και όχι μόνο τα άτομα που εμπλέκονται στις συγκεκριμένες δραστηριότητες. Είναι γνωστό ότι η καινοτομία ή η έρευνα μπορεί να αποτελέσει βάση και να δώσει έναυσμα για περαιτέρω καινοτομία, κάτι για το οποίο ο αρχικός καινοτόμος δεν ανταμείβεται πλήρως. Έτσι τα οφέλη από την καινοτομία διαχέονται σε ολόκληρο το κοινωνικό σύνολο (Aghion and Howitt 2005). Επίσης, η δημιουργική επιχειρηματική δραστηριότητα οδηγεί σε νέες θέσεις εργασίας και στην παραγωγή προϊόντων που είναι χρήσιμα στους καταναλωτές. Έτσι τα οφέλη από τη δημιουργική επιχειρηματικότητα διαχέονται σε ολόκληρη την κοινωνία. Η επιδίωξη του κέρδους μέσω αρπακτικών δραστηριοτήτων «μηδενικού αθροίσματος Ένας βασικός ρόλος των σωστών θεσμών ιδιοκτησίας είναι να ωθήσουν τους πολίτες προς εποικοδομητικές (και μακριά από αρπακτικές) οικονομικές δραστηριότητες, δηλαδή να αξιοποιήσουν προς όφελος ολόκληρης της κοινωνίας τη φυσική τάση του κάθε πολίτη να μεγιστοποιήσει το προσωπικό του κέρδος. Καθώς οι δυνατοί θεσμοί ιδιοκτησίας προσφέρουν προστασία από αρπαγή του πλούτου, αποθαρρύνουν τους πολίτες από το να ασχοληθούν με αρπακτικές ή καταναγκαστικές δραστηριότητες. Σε χώρες με δυνατά θεσμικά πλαίσια τα οφέλη από αρπακτικές δραστηριότητες είναι περιορισμένα, κάτι που δίνει κίνητρο στους πολίτες να στρέψουν την προσοχή τους σε πιο κοινωνικά εποικοδομητικούς τομείς. Από την άλλη πλευρά, ποιοτικοί θεσμοί ιδιοκτησίας δίνουν κίνητρα στα ικανότερα και πιο παραγωγικά μέλη της κοινωνίας να στραφούν σε κοινωνικά εποικοδομητικές δραστηριότητες, οι οποίες πέρα από τους συμμετέχοντες ωφελούν ολόκληρη την κοινωνία (και αυξάνουν τον συνολικό πλούτο της οικονομίας). Σε ένα δυνατό θεσμικό πλαίσιο, ο πιο εύκολος τρόπος οικονομικής επιτυχίας και καταξίωσης είναι η δημιουργική επιχειρηματικότητα, η καινοτομία και άλλες δραστηριότητες που ωφελούν ολόκληρο το κοινωνικό σύνολο. Καθώς το ταλέντο της χώρας αξιοποιείται στην παραγωγή καινούργιου πλούτου και δεν σπαταλάτε σε αρπακτικές δραστηριότητες μηδενικού αθροίσματος, η οικονομική

ευημερία αυξάνεται και η οικονομική ανάπτυξη επιταχύνεται. Ένα από τα μεγάλα προβλήματα της ελληνικής οικονομίας είναι η απουσία ποιοτικών θεσμών ιδιοκτησίας. (Χριστόδουλος Σ. 2011)

Ένας δείκτης που συχνά χρησιμοποιείται για τη μέτρηση της ποιότητας των θεσμών ιδιοκτησίας μιας χώρας είναι ο Δείκτης του Νόμου της Παγκόσμιας Τράπεζας (World Bank Rule of Law Indicator). Το 2009 ο Δείκτης του Νόμου για την Ελλάδα ήταν 0,75 (World Bank 2009). Αυτό το σκορ είναι αρκετά χαμηλό, δεδομένου ότι είναι περίπου στο ίδιο επίπεδο με λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες, όπως η Λετονία. Αν και το κατά κεφαλή ΑΕΠ της Ελλάδας το 2009 \$29,881 με ισοδυναμία της αγοραστικής δύναμης IMF (2009) ήταν σημαντικά υψηλότερο από το κατά κεφαλή ΑΕΠ της Λετονίας \$14,255 (IMF (2009), ο Δείκτης του Νόμου για τις δύο χώρες ήταν περίπου ο ίδιος. Αυτό αποτελεί μια ένδειξη για το σοβαρό έλλειμμα θεσμών ιδιοκτησίας που υπάρχει στην Ελλάδα σε σχέση με χώρες που βρίσκονται σε παρόμοιο εισοδηματικό επίπεδο.

Οι σχετικά αδύναμοι θεσμοί ιδιοκτησίας της ελληνικής οικονομίας οδήγησαν σε σοβαρές στρεβλώσεις στην κατανομή του ταλέντου και στην κατασπατάληση του ανθρώπινου δυναμικού. Οι θεσμοί ιδιοκτησίας στην Ελλάδα μπορούν να βελτιωθούν με μία απλοποίηση και εξ-ορθολογισμό του νομοθετικού πλαισίου. Η ύπαρξη απλούστερων και λιγότερο αντιφατικών νόμων θα μειώσει την αβεβαιότητα των πολιτών για την πιθανή τήρηση (ή αθέτηση) συμφωνιών και συμβολαίων που έχουν συνάψει με άλλους πολίτες. Επίσης, θα μειώσει την αβεβαιότητα των πολιτών στις συναλλαγές τους με το κράτος, καθώς η δυνατότητα του τελευταίου για αυθαίρετη ερμηνεία του νομικού πλαισίου και αρπαγή της περιουσίας των πολιτών θα περιοριστεί. Ένας άλλος σημαντικός παράγοντας είναι η βελτίωση του δικαστικού συστήματος το οποίο πρέπει να απονέμει δικαιοσύνη με γρήγορο και αποτελεσματικό τρόπο. Οι θεσμοί ιδιοκτησίας μπορούν να βελτιωθούν και από την πιο αποτελεσματική οργάνωση των σχετικών κρατικών υποδομών. (Χριστόδουλος Σ. 2011)

4.2Υπάρχουσες Δομές

Αιτίες της αναποτελεσματικότητας του δημόσιου τομέα εντοπίζονται πρωταρχικά στις πολύπλοκες διαδικασίες, την υπέρμετρη γραφειοκρατία και την έλλειψη συντονισμού, που οφείλονται στις υπάρχουσες δομές του δημόσιου τομέα.

Είναι κι αυτές οι αιτίες ο λόγος για τις επανειλημμένες μεταρρυθμιστικές προσπάθειες: από το 1965, με την έκθεση του Langrod, «Έκθεσης αφορώσαν την αναδιοργάνωση των Δημοσίων Υπηρεσιών εν Ελλάδι » μέχρι σήμερα, επί τέσσερις ολόκληρες δεκαετίες η διοικητική μεταρρύθμιση παραμένει μόνιμο ζητούμενο της πολιτικής ατζέντας, αλλά, παρά το πλήθος εκθέσεων εμπειρογνομόνων, κυβερνητικών διακηρύξεων, νομοθετημάτων και οργανωτικών αλλαγών, τα αποτελέσματα είναι πενιχρά, τουλάχιστον σε σύγκριση με τις επιτεύξεις άλλων χωρών.

4.3 Απουσία Πολιτικής Βούλησης-Πελατειακές Σχέσεις

Ένας λόγος στον οποίο μπορεί να αποδοθεί αυτή η εκτενής αποτυχία αφορά την έλλειψη πραγματικής πολιτικής βούλησης για σημαντικές τομές στη δημόσια διοίκηση: μέχρι τώρα, η διοικητική μεταρρύθμιση ήταν κάτι που λεγόταν, αλλά δεν γινόταν, διότι απαιτεί οξείες συγκρούσεις, δεν αποδίδει άμεσα πολιτικά οφέλη, και καταργεί τις προϋποθέσεις -ανασφάλεια δικαίου και γενικότερη αβεβαιότητα, διοικητικές εκκρεμότητες, δυνατότητα διακριτικής μεταχείρισης, αλλά και συγκάλυψης αυθαιρεσιών- στις οποίες στηρίζονται οι πελατειακές σχέσεις. Το αποτελεσματικό κράτος είναι το κράτος των κανόνων και της διαφάνειας, δηλαδή το κράτος των απρόσωπων και αμερόληπτων σχέσεων, ενώ οι πελατειακές σχέσεις αποτελούν κατ' εξοχήν σχέσεις προσώπου προς πρόσωπο. Αυτές οι σχέσεις ευνοούν και την διαφθορά η οποία αποτελεί επίσης αιτία αναποτελεσματικότητας.(OECD, Economic Surveys, 1986-87.)

4.4. Διαφθορά του Δημοσίου Τομέα

Ένας πολύ βασικός παράγοντας της αποτυχίας του δημοσίου τομέα έγκειται στην διαφθορά. Γενικά, διαφθορά είναι η κατάχρηση της εξουσίας από τους κυβερνητικούς ανώτερους υπαλλήλους κυβερνητικών δυνάμεων. Οι μορφές διαφθοράς ποικίλλουν: περιλαμβάνουν τη δωροδοκία, τον εκβιασμό, το νεποτισμό, την υπεξαίρεση χρημάτων, την δωροληψία και την κατάχρηση.

Η διεθνής οργάνωση Transparent International δημοσιεύει ετήσιο δείκτη διαφθοράς. (<http://www.transparency.org>) .Σε αυτόν η Ελλάδα βαθμολογούμενη

στην κλίμακα του 10 (Υψηλότερο αποτέλεσμα σημαίνει μικρότερη (αντιληπτή) διαφθορά) και σε σχέση με το σύνολο των κρατών ως εξής. 2001 βαθμός 4,2 θέση 42/91, 2002 βαθμός 4,2 θέση 44/102, 2003 βαθμός 4,3 θέση 50/133, 2005 βαθμός 4,3 45/159. Η πρόσφατη βαθμολογία για τη χώρα μας ήταν 4,4 και οποία βαθμολογία φέρνει τη χώρα μας να καταλαμβάνει την δεύτερη θέση στην διαφθορά, μετά την Πολωνία, στην Ευρώπη των 25 .

Σε άρθρο της εφημερίδας Καθημερινής (ημερομηνία 12-12-05) και έρευνα της VPRC αναφέρεται μεταξύ άλλων τα εξής: Πιο διεφθαρμένες περιοχές αναδεικνύονται η Αθήνα και η Θεσσαλονίκη, ενώ στην περιφέρεια τα περισσότερα κρούσματα καταγγέλλθηκαν στα Ιόνια Νησιά, στην Κρήτη και στα Δωδεκάνησα.

Πιο διεφθαρμένος τομέας του Δημοσίου επιβεβαιώνεται ότι είναι η εφορία. Τα νοσοκομεία έρχονται δεύτερα στη λίστα της διαφθοράς (21%). Στον πίνακα ακολουθούν η πολεοδομία (15%), το υπουργείο Μεταφορών (10%), και με λιγότερα κρούσματα τα ασφαλιστικά ταμεία, οι Δήμοι, οι τράπεζες, η ΔΕΗ (2%), και οι Νομαρχίες με τα υποθηκοφυλακεία (1%).

Η διαφθορά σημαίνει κατάχρηση δημόσιων θέσεων και πολιτικής δύναμης για προσωπικό κέρδος. Στις σύγχρονες οικονομίες ο κρατικός τομέας διαδραματίζει πολύ σημαντικό ρόλο και διαχειρίζεται πολύ σημαντικά χρηματικά ποσά. Για παράδειγμα, το φορολογικό εισόδημα του κράτους ως ποσοστό του ΑΕΠ τείνει να μεγαλώνει όσο η χώρα αναπτύσσεται περισσότερο [Besley and Persson (2009)]. Για αυτό τον λόγο, η ύπαρξη μιας αποτελεσματικής δημόσιας διοίκησης και κρατικών λειτουργιών που δρουν σύμφωνα με το δημόσιο συμφέρον είναι ένας απαραίτητος πυλώνας για την οικονομική ανάπτυξη και ευημερία. Η διαφθορά συχνά συνδέεται με την ύπαρξη ενός υπερβολικά πολύπλοκου νομοθετικού, ρυθμιστικού ή φορολογικού πλαισίου σε μία οικονομία. Όταν οι πολίτες ή οι εταιρείες αδυνατούν να ανταποκριθούν στους κανόνες του κράτους επειδή αυτοί οι κανόνες είναι εξαιρετικά δυσβάστακτοι ωθούνται σε ανορθόδοξες μεθόδους, όπως η δωροδοκία δημόσιων λειτουργιών, για να αποφύγουν τους κανόνες. Έτσι, η πολυπλοκότητα των κρατικών κανόνων είναι συχνά αχρείαστη και αναποτελεσματική, ενώ έχει ως αρνητικό αποτέλεσμα την αύξηση της διαφθοράς. Ένα καλό παράδειγμα είναι το νομοθετικό πλαίσιο για την ίδρυση και είσοδο στην αγορά μιας καινούργιας επιχείρησης. Υπάρχουν τεράστιες διαφορές στο σχετικό νομοθετικό πλαίσιο από χώρα σε χώρα (Djankov et al. 2002). Σε μια ακραία περίπτωση, στη Μοζαμβίκη χρειάζονται 19 διαδικασίες και εγκρίσεις για την ίδρυση μιας επιχείρησης. Ένας μέσος

επιχειρηματίας πρέπει να αφιερώσει 149 εργάσιμες ημέρες για να ολοκληρώσει αυτές τις διαδικασίες. Στον Καναδά, από την άλλη πλευρά, χρειάζονται μόνο δύο διαδικασίες που μπορούν να ολοκληρωθούν σε δύο ημέρες. Εμπειρικές μελέτες δείχνουν ότι πιο πολύπλοκοι νομοθετικοί κανόνες δεν οδηγούν σε καλύτερη προστασία των καταναλωτών από τις εταιρείες και τα προϊόντα τους. Περισσότερες απαιτούμενες κρατικές εγκρίσεις δεν μειώνουν την πιθανότητα ατυχήματος από τα εμπορευόμενα προϊόντα ή τη μόλυνση του περιβάλλοντος. Όμως, περισσότερες απαιτούμενες κρατικές εγκρίσεις αυξάνουν τη διαφθορά και ωθούν περισσότερες εταιρείες να καταφύγουν στην παραοικονομία για να αποφύγουν τελείως τους κρατικούς κανόνες (Djankov et al. 2002).. Γενικά, χώρες που είναι περισσότερο ανεπτυγμένες οικονομικά έχουν πιο απλοποιημένα νομοθετικά και ρυθμιστικά πλαίσια. Η πολυπλοκότητα των κρατικών κανόνων μπορεί να δημιουργήσει ευκαιρίες για προσωπικό πλουτισμό των κρατικών λειτουργών μέσω του χρηματισμού και της διαφθοράς, καθώς οι εμπλεκόμενοι πολίτες και εταιρείες θα αδυνατούν να ανταποκριθούν στο νομοθετικό πλαίσιο χωρίς τη χρήση ανορθόδοξων μεθόδων. Σε αυτή την περίπτωση, το νομοθετικό πλαίσιο έχει το ρόλο του «σταθμού διοδίων», δηλαδή υποχρεώνει τους επιχειρηματίες να καταβάλλουν «διόδια» στη γραφειοκρατία για να μπορέσουν να λάβουν τις απαραίτητες εγκρίσεις για την επιχειρηματική τους δραστηριότητα (McChesney 1987) (Djankov et al. 2002). Αυτό αυξάνει το κόστος της επιχειρηματικής δραστηριότητας και το αυξημένο κόστος μεταφέρεται στους καταναλωτές με τη μορφή υψηλότερων τιμών ή μειωμένης ποιότητας των παρεχόμενων προϊόντων και υπηρεσιών. Η διαφθορά έχει ποικίλες αρνητικές επιδράσεις πάνω στην οικονομική ευημερία μιας χώρας. Όπως ήδη εξηγήσαμε, η διαφθορά συνδυαζόμενη και με την πολυπλοκότητα των κρατικών κανόνων που συνήθως τη συνοδεύει αποθαρρύνει τις επενδύσεις, μειώνει τις καινούργιες θέσεις εργασίας και αυξάνει τις τιμές των παρεχόμενων προϊόντων. Επίσης, η διαφθορά δημιουργεί σημαντικές στρεβλώσεις στην κατανομή του ταλέντου στην οικονομία [Acemoglu (1995)]. Λόγω των ευκαιριών για προσωπικό πλουτισμό που παρουσιάζονται στον δημόσιο τομέα, πολλοί από τους ικανότερους πολίτες της χώρας στρέφονται προς τα εκεί και συγκεκριμένα προς θέσεις που παρέχουν δυνατότητα για είσπραξη διοδίων. Έτσι ένα μέρος του ανθρώπινου δυναμικού της χώρας σπαταλάται σε κοινωνικά επιζήμιες δραστηριότητες, ενώ θα μπορούσε να είχε χρησιμοποιηθεί σε κοινωνικά εποικοδομητικούς τομείς. Γενικά Η διαφθορά στον δημόσιο τομέα αποτελεί σημαντικό πρόβλημα για την ελληνική οικονομία. Ένας δείκτης που συχνά χρησιμοποιείται για τη

μέτρηση της διαφθοράς είναι ο Δείκτης Διαφθοράς της Οργάνωσης Διεθνούς Διαφάνειας (Corruption Perceptions Index of Transparency International). Το 2009 ο Δείκτης Διαφθοράς για την Ελλάδα ήταν 3,8 [Transparency International (2009)]. Αυτό το σκορ είναι χαμηλό δεδομένου ότι είναι στο ίδιο περίπου επίπεδο με χώρες όπως η Βουλγαρία, το Μαυροβούνιο και η Ρουμανία. Αν και το κατά κεφαλή ΑΕΠ της Ελλάδας το 2009 _\$29.881 με ισοδυναμία της αγοραστικής δύναμης [IMF (2009)] ήταν σημαντικά υψηλότερο από το κατά κεφαλή ΑΕΠ της Βουλγαρίας, του Μαυροβουνίου και της Ρουμανίας _\$11.900, \$10.393 και \$11.917, αντίστοιχα [IMF (2009)]_, ο Δείκτης της Διαφθοράς για όλες αυτές τις χώρες ήταν περίπου ο ίδιος. Αυτό αποτελεί μια ένδειξη για το σοβαρό πρόβλημα διαφθοράς και διάβρωσης του δημόσιου τομέα που υπάρχει στην Ελλάδα.

Μία παράμετρος που έχει άμεση σχέση με τη διαφθορά είναι η ποιότητα και αποτελεσματικότητα της διακυβέρνησης μιας χώρας. Η διαφθορά διαβρώνει τις δημόσιες υπηρεσίες και οργανισμούς και μειώνει την ποιότητα των υπηρεσιών που παρέχουν (αν και η ποιότητα διακυβέρνησης εξαρτάται και από αρκετούς άλλους παράγοντες εκτός της διαφθοράς). Ένας δείκτης που συχνά χρησιμοποιείται για τη μέτρηση της ποιότητας διακυβέρνησης είναι ο Δείκτης Αποτελεσματικότητας Διακυβέρνησης της Παγκόσμιας Τράπεζας (World Bank Government Efficiency Indicator). Το 2009 ο Δείκτης Αποτελεσματικότητας για την Ελλάδα ήταν 0,56 [World Bank (2009)]. Αυτό το σκορ είναι χαμηλό δεδομένου ότι είναι στο ίδιο περίπου επίπεδο με χώρες όπως η Λετονία και η Πολωνία με σημαντικά χαμηλότερο κατά κεφαλή ΑΕΠ από την Ελλάδα.

Η διαφθορά στην Ελλάδα μπορεί να μειωθεί με μια απλοποίηση και εξορθολογισμό του νομοθετικού πλαισίου. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό για ευαίσθητους τομείς, όπως οι πολεοδομικοί κανονισμοί, οι φορολογικοί κώδικες και οι κανονισμοί για την είσοδο νέων επιχειρήσεων στην αγορά. Ένα απλούστερο νομοθετικό πλαίσιο θα δίνει λιγότερες ευκαιρίες για την πιθανή είσπραξη γραφειοκρατικών διοδίων και θα ενθαρρύνει τους πολίτες και τις επιχειρήσεις να αποφεύγουν τις ανορθόδοξες συναλλαγές με κρατικούς λειτουργούς. Επίσης, είναι σημαντικό το δικαστικό σύστημα να γίνει πιο γρήγορο και αποτελεσματικό και να προστατεύει τους πολίτες από πιθανή κατάχρηση εξουσίας των κρατικών λειτουργών.

4.5. Απουσία Νέων Τεχνολογιών

Επιπλέον μια ακόμα πηγή αναποτελεσματικότητας είναι ότι ο δημόσιος τομέας αργεί να αφομοιώσει τις νέες πρακτικές και τεχνολογίες και αδυνατεί να πρωτοπορήσει. Είναι δε χαρακτηριστικά δυσκίνητος όταν πρέπει να εισαγάγει νέα τεχνογνωσία με αποτέλεσμα να μην μπορεί να αξιοποιήσει κατάλληλα τις νέες τεχνολογικές εφαρμογές. Πρέπει, ακόμη, να επισημανθεί η έλλειψη ειδικής τεχνογνωσίας στην οργάνωση συστημάτων και την διαχείριση των οργανωτικών αλλαγών.

4.6. Απουσία Μακροπρόθεσμου Στρατηγικού Σχεδιασμού- Αδύναμοι χρηματοοικονομικοί θεσμοί

Καταληκτικά στην έλλειψη αποτελεσματικότητας συντείνει το γεγονός της απουσίας Στρατηγικού σχεδιασμού. Σχεδόν κάθε σχεδιασμός στη δημόσια διοίκηση είναι αποσπασματικός, υπάρχει έλλειψη σταθερότητας στις επιλογές, η απουσία μακροπρόθεσμης, αλλά και ρεαλιστικής στοχοθεσίας και οργανωμένου σχεδιασμού και αυτός ο λόγος αντανακλά τη γενικότερη αδυναμία του ελληνικού κυβερνητικού συστήματος να παράγει δημόσιες πολιτικές σε οργανωμένη και συστηματική βάση. Φωτόπουλος Τάκης (2010) «Η Ελλάδα ως προτεκτοράτο της υπερεθνικής ελίτ - Η ανάγκη για άμεση έξοδο από την Ε.Ε. και για μια αυτοδύναμη Οικονομία» (υπό έκδοση, Γόρδιος, Σεπτέμβρης, 2010)

Το χρηματοοικονομικό σύστημα είναι πολύ σημαντικός φορέας για την οικονομική ανάπτυξη και ευημερία μιας χώρας. Τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα διευκολύνουν τη ροή κεφαλαίων από πολίτες που έχουν τη δυνατότητα της αποταμίευσης, προς πολίτες που έχουν τη δυνατότητα της σωστής επένδυσης και χρησιμοποίησης των κεφαλαίων. Έτσι ένα καλό χρηματοοικονομικό σύστημα είναι αρωγός της καινοτομίας, της επιχειρηματικής δραστηριότητας και της δημιουργίας καινούργιων θέσεων εργασίας σε μια οικονομία. Χωρίς μια ποιοτική χρηματοπιστωτική υποδομή, πολλοί ικανοί πολίτες με δημιουργικές επιχειρηματικές ιδέες αλλά χωρίς δικά τους κεφάλαια θα ήταν αποκλεισμένοι από την αγορά λόγω της έλλειψης χρηματοδότησης. Επίσης, πολλοί πολίτες με μεγάλα δικά τους κεφάλαια αλλά χωρίς επιχειρηματικές ικανότητες και ιδέες θα είχαν περιορισμένες επενδυτικές δυνατότητες. Γενικά, είναι γνωστό ότι η χρηματοοικονομική ανάπτυξη συνδέεται με

υψηλότερους ρυθμούς οικονομικής ανάπτυξης με υψηλότερους ρυθμούς αύξησης του κατά κεφαλή ΑΕΠ σε μία χώρα (King and Levine 1993)

Οι χρηματοοικονομικοί θεσμοί είναι ένας ακρογωνιαίος λίθος για τη σωστή λειτουργία του χρηματοπιστωτικού συστήματος μιας χώρας.

Οι σχετικά αδύναμοι χρηματοοικονομικοί θεσμοί αποτελούν πρόβλημα για την ελληνική οικονομία. Για παράδειγμα, το 1998 οι La Porta et al. (1998) μέτρησαν τον βαθμό προστασίας των πιστωτών σε διάφορες χώρες. Ο βαθμός νομικής προστασίας στην Ελλάδα είναι 1,0. Αυτό το σκορ είναι χαμηλό, αλλά κατά ένα μέρος οφείλεται στο γεγονός ότι η Ελλάδα έχει ένα νομικό σύστημα γαλλικής προέλευσης. Θεσμοί γαλλικής προέλευσης συνδέονται με σημαντικά χαμηλότερο μέσο βαθμό προστασίας των πιστωτών πιο συγκεκριμένα, με μέσο βαθμό προστασίας 1,58_ σε σύγκριση με θεσμούς αγγλικής προέλευσης που έχουν μέσο βαθμό προστασίας 3,11 (La Porta et al. 1998). Όμως, ο βαθμός νομικής προστασίας των πιστωτών στην Ελλάδα είναι χαμηλότερος ακόμα και από τον μέσο όρο του βαθμού προστασίας στις χώρες με θεσμούς γαλλικής προέλευσης. Επίσης, η Ελλάδα έχει χαμηλό βαθμό σε αρκετές κατηγορίες προστασίας επενδυτών και μικρομετόχων (La Porta et al.1998)]. Μία από τις συνέπειες της αδυναμίας των χρηματοοικονομικών θεσμών στην Ελλάδα είναι η υψηλή συγκέντρωση ιδιοκτησίας στις ελληνικές επιχειρήσεις. Στη μέση ελληνική επιχείρηση το μερίδιο ιδιοκτησίας των τριών μεγαλύτερων μετόχων είναι 67%, που είναι υψηλότερο από τον μέσο όρο του 54% στις χώρες με θεσμούς γαλλικής προέλευσης (και υψηλότερο από τον μέσο όρο του 43% στις χώρες με θεσμούς αγγλικής προέλευσης). Όλα τα παραπάνω αποτελούν ενδείξεις για τη σχετική αδυναμία των χρηματοοικονομικών θεσμών στην Ελλάδα. Οι χρηματοοικονομικοί θεσμοί στην Ελλάδα μπορούν να βελτιωθούν με μία αναβάθμιση του νομοθετικού πλαισίου που θα παρέχει περισσότερα δικαιώματα σε πιστωτές, επενδυτές και μικρομετόχους. Ίσως ακόμα πιο σημαντική είναι η αποτελεσματική εφαρμογή του νομοθετικού πλαισίου από τα κρατικά εκτελεστικά όργανα και το δικαστικό σύστημα. Όπως, για παράδειγμα, επισημαίνουν οι La Porta et al. (1998), το ελληνικό δικαστικό σύστημα δεν είναι ιδιαίτερα αποτελεσματικό στην εφαρμογή των χρηματοπιστωτικών θεσμών.

4.7. Διαχείριση Ανθρώπινου Δυναμικού

Τα υπουργεία επιτελούν επιτελικό έργο, όμως στην πράξη ασκούν και εκτελεστικές αρμοδιότητες. Τον επιτελικό ρόλο παραδοσιακά ασκούν τα πολιτικά, ανακλητά στελέχη της εκάστοτε κυβέρνησης, που και αυτά όμως δεν διαθέτουν πάντοτε τα απαιτούμενα γνωστικά εφόδια. (Μπουραντάς, 2002)

Σε κάθε περίπτωση, η ενεργοποίηση του επιτελικού ρόλου των κεντρικών υπηρεσιών παραμένει αδύνατη, όσο δεν βελτιώνεται το γωνιακό επίπεδο και η επαγγελματική εμπειρία του ανθρώπινου δυναμικού. Έτσι ενώ για μια αποτελεσματική διοίκηση απαιτείται προσωπικό ικανό και καλά εκπαιδευμένο και ότι οι προαγωγές στις ανώτερες στελεχιακές θέσεις θα πρέπει να εξαρτώνται όχι από την προϋπηρεσία, αλλά κυρίως από τα προσόντα, την εμπειρία στο εξωτερικό, κ.λπ. στην πράξη η ιδέα αυτή έρχεται σε σύγκρουση με την φοβική και ισοπεδωτική λογική των προσλήψεων με χαμηλών απαιτήσεων διαγωνισμούς και την προαγωγή στις ανώτερες θέσεις από τα κλασσικού τύπου υπηρεσιακά συμβούλια. (Φωτόπουλος Τάκης 2010) «Η Ελλάδα ως προτεκτοράτο της υπερεθνικής ελίτ - Η ανάγκη για άμεση έξοδο από την Ε.Ε. και για μια αυτοδύναμη Οικονομία» (υπό έκδοση, Γόρδιος, Σεπτέμβρης, 2010)

4.8. Απουσία Κινήτρων

Καθοριστικό ρόλο στην αναποτελεσματικότητα διαδραματίζει η έλλειψη από τη διοίκηση των θετικών κινήτρων παραγωγικότητας, η συνάρτηση των απολαβών ή των προνομίων με την επίτευξη των εκάστοτε στόχων της υπηρεσίας και οι οποίοι θα έπρεπε να είναι σαφείς και μετρήσιμοι (performance contracting). Επιπρόσθετα στη χώρα επικρατεί χωρίς εξαίρεση το σύστημα της ενιαίας υπηρεσίας και της σταδιοδρομίας (career system), το οποίο ενισχύεται και από τη συνταγματικά κατοχυρωμένη μονιμότητα των δημοσίων υπαλλήλων. Όλοι αυτοί είναι οι παράγοντες που διαμορφώνουν το περιβάλλον της αναποτελεσματικότητας στις λειτουργίες του Δημόσιου τομέα.

4.9. Η Αναποτελεσματική Δημόσια Διοίκηση η Αιτία του Δημοσίου

Χρέους

Οι μεγάλες καθυστερήσεις της κρατικής μηχανής στην διεκπεραίωση των υποθέσεων των πολιτών και η καχυποψία της απέναντι στην επιχειρηματική δραστηριότητα και στην ιδιωτική πρωτοβουλία γενικά καταδικάζουν την χώρα μας στο περιθώριο την Ευρωπαϊκών και διεθνών εξελίξεων αν δεν αλλάξει κάτι σύντομα.

Η κατάσταση της δημόσιας διοίκησης στην Ελλάδα παρουσιάζει θετική πορεία προόδου, αλλά δεν παρακολουθεί επαρκώς τις προκλήσεις των τρεχουσών εξελίξεων, στις οποίες πρέπει να ανταποκριθεί και εξακολουθεί να χαρακτηρίζεται από σοβαρές δυσλειτουργίες και προβλήματα τα οποία πρέπει να αντιμετωπισθούν.

Η συνεισφορά μιας αποτελεσματικής δημόσιας διοίκησης στην δημιουργία μιας ανταγωνιστικής, παραγωγικής και δίκαιας κοινωνίας είναι μοναδική και αναντικατάστατη. Για το λόγο αυτό καθίσταται επιτακτικό να υπάρξει αύξηση της αποδοτικότητας του δημόσιου τομέα στη χώρα μας. Οι πηγές αναποτελεσματικότητας της δημόσιας διοίκησης, όπως αυτά αναλύθηκαν προηγούμενα, πρέπει να εξαλειφθούν ή τουλάχιστο να γίνει προσπάθεια να μειωθούν.

Το απαράδεκτο φαινόμενο της γραφειοκρατίας, υπενθυμίζουμε ότι σύμφωνα με την Παγκόσμια Τράπεζα αυτό είναι το βασικότερο πρόβλημα στην Ελλάδα, αφού ενδεικτικά για την ίδρυση μιας επιχείρησης απαιτούνται 15 διαδικασίες και 38 ημέρες, έναντι 6 και 25 του μέσου όρου των χωρών του ΟΟΣΑ. Κατά συνέπεια σύμφωνα με το δείκτη «εύκολης επιχειρηματικής δραστηριότητας» στη γενική παγκόσμια κατάταξη για το έτος 2006, η χώρα μας βρίσκεται στην 109η θέση. (Μπουραντάς, 2002) Επιπρόσθετα σύμφωνα με πρόσφατη μελέτη της ΕΕ, η χώρα μας καταλαμβάνει την πρώτη θέση στην Ευρώπη σε ότι αφορά το κόστος που επιβάλλει η γραφειοκρατία στις επιχειρήσεις της με το τελικό ποσό να φθάνει σε ένα ιλιγγιώδες 6,8% του ΑΕΠ, που αντιστοιχεί στο ποσό των 16 δις €. Το ποσοστό αυτό είναι το μεγαλύτερο στην ΕΕ των 25 και κατά δύο και πλέον μονάδες υψηλότερο από την επόμενη στη σειρά χώρα της ζώνης του ευρώ. Η επιτροπή προβαίνει σε εκτιμήσεις για την ωφέλεια από μια κατά 25% μείωση της γραφειοκρατίας υποστηρίζοντας ότι αυτή θα ανέλθει έως και 2,4% του ΑΕΠ μέχρι το 2025. (<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/> 15-2-11)

Στην έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Ευρωπαϊκή ανταγωνιστικότητα το 2004, καταγράφονται τρεις τύποι μεταρρυθμίσεων που

εφαρμόστηκαν σε πολλές χώρες της ΕΕ για την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας του δημόσιου τομέα. Οι διαχειριστικές μεταρρυθμίσεις, η εισαγωγή της πληροφορικής και η ιδιωτικοποίηση και η ανάθεση σε τρίτους.

Προκειμένου να εκπληρωθεί το όραμα του εκσυγχρονισμού της Δημόσιας Διοίκησης χρειαζόμαστε την ενεργό συμμετοχή των δημοσίων υπαλλήλων και εργαζομένων στο ευρύτερο τομέα. Για την υλοποίηση του Στρατηγικού Σχεδίου του κράτους που εδράζεται τόσο στα διδάγματα της διοικητικής επιστήμης όσο και στην συσσωρευμένη εμπειρία κάποιων θεσμών που «συναλλάσσονται» καθημερινά όπως ο Συνήγορος του Πολίτη έχουν αρχίσει και θεσμοθετούνται πολιτικές σε αυτή την κατεύθυνση. (Μακρυδημήτρης, 1999) Με την ηλεκτρονική διακυβέρνηση έχει συντελεστεί πρόοδος στις λειτουργίες της δημόσιας διοίκησης, μέσα από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Κοινωνία της Πληροφορίας που χρηματοδοτεί υποδομές και υπηρεσίες σε βασικά πεδία υπηρεσιών που προσφέρει η δημόσια διοίκηση (παιδεία, υγεία, κλπ.) και σε όλο το εύρος των διοικητικών συναλλαγών του πολίτη και της επιχείρησης με το κράτος.

Ως ιδιαίζοντως επιτυχείς μέχρι το παρόν στάδιο πρέπει να θεωρηθούν η ανάπτυξη των υπηρεσιών ηλεκτρονικής συναλλαγής με τις φορολογικές αρχές και το μεγαλύτερο ασφαλιστικό οργανισμό της χώρας (ΙΚΑ), η δημιουργία ευρυζωνικών υποδομών επικοινωνίας μεταξύ των δημοσίων υπηρεσιών με το έργο "ΣΥΖΕΥΞΕΙΣ" και η δημιουργία των ΚΕΠ τα οποία προσφέρουν στους πολίτες και τις επιχειρήσεις άμεση, επιτόπια, πρόσβαση σε περισσότερες από 1.000 υπηρεσίες διοικητικών συναλλαγών. (Μπουραντάς, 2002)

Καθίσταται πλέον σαφές ότι η δημόσια διοίκηση στην Ελλάδα πρέπει να δώσει έμφαση στις ιδέες και τις αρχές της αγοράς και να προωθήσει τη λειτουργία και τις αρχές του μανάτζμεντ. (Parandreu, N. 1991)

Η αντικειμενική αξιολόγηση, η παρακίνηση, η συνεχής εκπαίδευση των υπαλλήλων και η καλύτερη μισθοδοσία, η παροχή κινήτρων είναι χρειώδεις κατά τη γνώμη μας παράγοντες για την αύξηση της αποτελεσματικότητας των Δημόσιων Επιχειρήσεων.

Όμως το ζητούμενο παραμένει να είναι μια αποτελεσματική ιδιωτική επιχείρηση και ένα αποτελεσματικό κράτος. Η ανεξέλεγκτη λειτουργία της ελεύθερης αγοράς μπορεί να οδηγήσει σε ανισορροπίες και σε αστοχίες του συστήματος με οδυνηρές συνέπειες για τους πολίτες και την ευημερία τους.

Ανάμεσα λοιπόν στην απόλυτη κυριαρχία της αγοράς και στον απόλυτο έλεγχο της οικονομίας από το κράτος μπορούν να δημιουργηθούν πολλοί συνδυασμοί. Διαχρονικά, πολλές χώρες υιοθέτησαν διάφορα υποδείγματα με

Συμπερασματικά άλλα υποδείγματα είχαν καλύτερα και άλλα είχαν χειρότερα αποτελέσματα. Άλλα υποδείγματα ανταποκρίθηκαν καλύτερα και άλλα ανταποκρίθηκαν χειρότερα στις διεθνείς συνθήκες, και το αποτέλεσμα της ανταπόκρισής τους απεικονίζεται στο βιοτικό επίπεδό που απολαμβάνουν οι πολίτες των χωρών αυτών. Υπάρχει λοιπόν μια μέση οδός όπου ο δημόσιος και ο ιδιωτικός τομέας μπορούν να λειτουργούν αρμονικά εξασφαλίζοντας μια βέλτιστη απόδοση για την οικονομία και την κοινωνία. Από την πλευρά μας συνειδητοποιώντας έγκαιρα τον μεταβαλλόμενο βαθμό των δυνατοτήτων τους αλλά και των περιορισμών τους να προσπαθήσουμε να θέσουμε και να επιβάλλουμε επιτυχώς τα όρια τους. Μέσα από τον Διοικητικό Ουμανισμό και την Πολιτική βούληση που θα πρέπει να υπάρχει, για κάθε μεταρρυθμιστική προσπάθεια στο Δημόσιο Τομέα θα αποδεσμευθεί η ωφέλεια με την εφαρμογή κατάλληλων ορίων μεταξύ Κρατικών και Ιδιωτικών δραστηριοτήτων.(Papandreou,1991).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΧΡΕΟΥΣ

Εισαγωγή

Η πρόσβαση στις διεθνείς αγορές (βλ Γράφημα 6), για μία αναπτυγμένη χώρα, ικανοποιεί τη στρατηγική της έκθεσης στο διεθνή ανταγωνισμό και μεταφράζεται σε υψηλά επίπεδα ανάπτυξης και αύξησης της παραγωγικότητας. Δηλαδή όπως προείπαμε η στρατηγική της ευρωπαϊκής οικονομικής ένωσης μπορεί φαινόμενα να ευνοεί τους αδύναμους όμως στην πράξη είναι κομμένη και ραμμένη στα μετρά των δυνατών οικονομιών της ευρωζώνης που θέλοντας να επωφεληθούν δανείζουν στην αρχή τις αδύναμες χώρες και τις κάνουν να φαίνεται ότι υπάρχει ανάπτυξη ενώ μετά από λίγο καιρό τις οδηγούν στην εξαθλίωση. Για τις χώρες της ζώνης του ευρώ, μπορεί να χαρακτηριστεί ως φιλόδοξη στρατηγική, εφόσον οι χώρες δεν μπορούν να υιοθετήσουν μια προστατευτική πολιτική και εφόσον δεν υπάρχει ο μηχανισμός του εθνικού νομίματος για μερική άμβλυνση των ανταγωνιστικών διαφορών.

5.1. Τρόποι Αντιμετώπισης Του Χρέους

Μεγάλη κουβέντα γίνεται διεθνώς για το κατά πόσο ένα δημόσιο χρέος -και φυσικά αυτό συμβαίνει και για την περίπτωση της Ελλάδας- είναι διαχειρίσιμο (βλ Γράφημα 8). Δηλαδή, υπάρχει μια γενικότερη εκτίμηση ότι από ένα σημείο χρέους και μετά, οι τόκοι είναι τόσο υψηλοί έτσι ώστε σε βάθος χρόνου: α) Η εξυπηρέτησή του να καθίσταται στην πράξη αδύνατη β) Ακόμη και αν ενδεχομένως θα μπορούσε να εξυπηρετηθεί «τεχνικά», οι κοινωνικές παρενέργειες και οι πολιτικές αντιδράσεις θα ήταν τόσο έντονες, έτσι ώστε το όλο εγχείρημα να καθίσταται ιδιαίτερα επικίνδυνο.

Το μόνο βέβαιο είναι ότι δεν υπάρχει ένα σιδερένιο όριο (για παράδειγμα πάνω από το 120% του ΑΕΠ), πάνω από το οποίο ένα δημόσιο χρέος παύει να είναι διαχειρίσιμο. Το όριο αυτό εξαρτάται από το αν χρωστάς στο νόμισμά σου (πχ ΗΠΑ), από το αν ο δανεισμός σου είναι κυρίως εσωτερικός (πχ Ιταλία) από το αν έχεις ανοδικές προοπτικές ανάπτυξης, κ.λπ.

Πάντως, εμείς θα εστιάσουμε σε δύο νούμερα. Πρώτον, ότι με βάση τα κριτήρια του Μάαστριχτ, οι χώρες της Ευρωζώνης θα πρέπει να έχουν δείκτη χρέους προς ΑΕΠ χαμηλότερο του 60% (η Ελλάδα εισήλθε με πολύ υψηλότερο δείκτη, αλλά με την υπόσχεση ότι σταδιακά θα κινηθεί προς τα επίπεδα αυτά...). Και δεύτερον, ότι με βάση τις προβλέψεις, το ελληνικό δημόσιο χρέος θα προσεγγίσει ή και θα υπερβεί το επίπεδο του 150% του ΑΕΠ μέσα στην επόμενη τριετία, χωρίς μάλιστα να αποκλείονται και χειρότερα σενάρια, αν η πορεία προσαρμογής της οικονομίας δεν στεφθεί με επιτυχία.

Κάποιοι ισχυρίζονται ότι τα μέτρα αν περιλάμβαναν και μείωση των αμοιβών στον ιδιωτικό τομέα, που θα σηματοδοτούσε τη μείωση του κόστους εργασίας. Έτσι θα ανέβαινε η ανταγωνιστικότητα μας καθώς θα είχαμε ένα είδος εσωτερικής υποτίμησης. Η Ελλάδα ως γνωστόν δεν μπορεί να υποτιμήσει το νόμισμα της καθώς είναι πλέον μέλλον της ευρωπαϊκής οικονομικής κοινότητας με ενιαίο νόμισμα.

Θα βοηθούσε όμως αυτό το μετρό; η απάντηση είναι πως είναι εξαιρετικά αμφίβολο. Καθώς η Ελλάδα δεν έχει πλέον βιομηχανία και εξάγει ελάχιστα αγαθά συνεπώς δεν υπάρχει λόγος να μειωθούν οι μισθοί στον ιδιωτικό τομέα που ούτως η άλλως η κατάσταση είναι τραγική. Κάποιοι ισχυρίζονται πως μέσω της ναυτιλίας και του τουρισμού κάτι μπορεί να γίνει. Θα εξετάσουμε τις δυο περιπτώσεις ξεχωριστά.

5.1.1. Ο Τουρισμός

Ο Τουρισμός αποτελεί για την Ελλάδα έναν από τους σημαντικότερους κλάδους δραστηριότητας μαζί με τη ναυτιλία. Η Ελλάδα έχει μακρά παράδοση φιλοξενίας από τα αρχαία χρόνια μέχρι σήμερα. Για την διατήρηση και ανάπτυξη του τουρισμού είναι απαραίτητη η συνεργασία όλων των άμεσα ή έμμεσα εμπλεκόμενων φορέων ιδιωτικού και δημόσιου τομέα. Πρέπει να προσπαθήσουμε να εκμεταλλευτούμε ακόμα περισσότερο τον τουρισμό μιας και η χώρα μας είναι προικισμένη με τόσα όμορφα τοπία και νησιά έτσι ώστε να αυξήσουμε τις εξαγωγές μας. Διότι ως γνωστόν εξαγωγές πολλές η Ελλάδα δεν έχει ούτε πρόκειται με έχει με βάση την γεωγραφική δομή της αλλά και άλλους παράγοντες αλλά μπορεί να εξάγει υπηρεσίες όπως ο τουρισμός.

Ειδικότερα ο κλάδος του τουρισμού:

- Κυριαρχείται από επιχειρήσεις του ιδιωτικού τομέα.

- Είναι δυναμικός και στηρίζεται κυρίως στην επιχειρηματικότητα.
- Απαρτίζεται στην πλειοψηφία του από μικρομεσαίες επιχειρήσεις.
- Εξυπηρετεί τις εσωτερικές και διεθνείς αγορές.
- Δίνει έμφαση στην πρόσωπο με πρόσωπο επικοινωνία.
- Κάνει εκτενή χρήση της νέας τεχνολογίας.
- Χαρακτηρίζεται από επιχειρήσεις με ελλιπή οργάνωση και διοίκηση.
- Είναι ευαίσθητος στις εξωτερικές μεταβολές και πιέσεις.
- Ασκεί θετικές και αρνητικές επιδράσεις

Η τουριστική βιομηχανία αναπτύσσεται με τέτοιο τρόπο ώστε να μπορεί να ικανοποιεί τις ανάγκες όλων των κατηγοριών των ταξιδιωτών και τουριστών κατά την διάρκεια του ταξιδιού τους. Ο τουρισμός μεταμορφώνεται σε κοινό αγαθό με πρόσβαση σε όλο και περισσότερες κοινωνικές ομάδες σε σχέση με το παρελθόν. Αποκτά πλέον μαζικό χαρακτήρα, αναδεικνύοντας τον τουρισμό στη μεγαλύτερη «βιομηχανία» παγκοσμίως.

Με βάση τα παραπάνω στοιχεία, είναι προφανές ότι ο ρυθμός ανάπτυξης ξεπερνά τον αντίστοιχο ρυθμό άλλων κλάδων της οικονομίας, αφού μέσα σε μία δεκαετία προβλέπεται, διπλασιασμός των οικονομικών συναλλαγών. Το γεγονός της αυξανόμενης σπουδαιότητας που αποκτά ο τουρισμός, οδήγησε, στην ανάγκη η οικονομική αυτή δραστηριότητα να σχεδιαστεί, να οργανωθεί, και να ελεγχθεί κεντρικά.

Πίνακας 2: οικονομικές διαβάθμιση στο Β. Αιγαίο και στην Ελλ. Επικράτεια				
Ομάδες κλάδων οικονομικής δραστηριότητας	Συν. Ελλάδα	Ν. Σάμου	Ν. Χίου	Ν. Λέσβου
Γεωργία, κτηνοτροφία, θήρα, δασοκομία.	12,98%	16,38%	8,55%	24,57%
Αλιεία.	0,41%	1,26%	2,29%	1,79%
Ορυχεία και λατομεία.	0,26%	0,40%	0,17%	0,13%
Μεταποιητικές βιομηχανίες.	11,50%	5,26%	4,94%	5,63%
Παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου και νερού.	0,84%	0,95%	0,93%	0,82%

Κατασκευές.	8,14%	10,89%	11,34%	8,80%
Χονδρικό και λιανικό εμπόριο, επισκευή αυτοκινήτων οχημάτων, μοτοσικλετών κλπ.	13,94%	11,74%	13,65%	10,67%
Ξενοδοχεία και εστιατόρια.	5,91%	10,45%	5,74%	5,64%
Μεταφορές, αποθήκευση και επικοινωνίες.	6,20%	7,33%	12,04%	5,24%
Ενδιάμεσοι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί.	2,37%	1,36%	1,88%	1,22%
Διαχείριση ακίνητης περιουσίας, εκμισθώσεις και επιχειρ/κές δραστηριότητες.	5,44%	3,10%	3,47%	2,62%
Δημόσια διοίκηση και άμυνα, υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση.	7,16%	10,43%	10,31%	10,30%
Εκπαίδευση.	5,59%	5,30%	6,60%	5,54%
Υγεία και κοινωνική μέριμνα.	4,17%	3,88%	3,40%	3,69%
Δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών υπέρ του κοιν. ή ατομικού χαρακτήρα.	3,16%	2,34%	3,11%	2,31%
Ιδιωτικά νοικοκυριά που απασχολούν οικιακό προσωπικό.	1,32%	0,82%	0,87%	0,47%
Ετερόδικοι οργανισμοί και όργανα.	0,02%	-	0,01%	0,00%
Δήλωσαν ασαφώς ή ανεπαρκώς τον κλάδο ή δε δήλωσαν κλάδο	5,25%	3,45%	4,91%	5,39%
Νέοι	5,34%	4,66%	5,80%	5,16%

Πηγή: [www. e_kuklades.gr](http://www.e_kuklades.gr)

Συμπερασματικά ο τουρισμός ξεφεύγει από τον παραδοσιακό του ρόλο και μεταλλάσσεται με βάση τις ευρύτερες κοινωνικές και πολιτισμικές αλλαγές.

Συγκεκριμένα:

- Ο τουρισμός μετατρέπεται από οικονομία των υπηρεσιών σε οικονομία των εμπειριών.
- Ο τουρίστας χαρακτηρίζεται από αυξημένη κοινωνική και περιβαλλοντική ευαισθησία.
- Το σύστημα των κοινωνικών αξιών μεταβάλλεται συνεχώς.
- Η παγκοσμιοποίηση επιδρά στην ανάπτυξη του τουρισμού.
- Η σύνδεση της τεχνολογίας με το Μάρκετινγκ γίνεται πλέον απαραίτητη.

Πίνακας 3: Προσεγγιστικές Τιμές των Μεσογειακών τουριστικών προορισμών

ΧΩΡΑ	PRICE COMPETITIVE INDEX
ΑΙΓΥΠΤΟΣ	87,09
ΤΟΥΡΚΙΑ	84,77
ΚΡΟΑΤΙΑ	84,17
ΜΑΛΤΑ	74,90
ΤΥΝΗΣΙΑ	90,68
ΕΛΛΑΔΑ	54,41

Πηγή: <http://www.greektourism2020.gr>

Όπως συμπεραίνουμε από την παραπάνω ανάλυση η Ελλάδα έχει ακόμα πολλές δυνατότητες για να αναπτύξει τον τουρισμό της ολοκληρωτικά

5.1.2 Η Ναυτιλία

Η ναυτιλία μετά τον τουρισμό είναι εξίσου σημαντική πηγή εσόδων για την ελληνική οικονομία και οδηγεί σε μεγάλη ανάπτυξη και άλλους κλάδους.

Ο ρόλος της ελληνικής ναυτιλιακής βιομηχανίας για την ελληνική οικονομία καθίσταται ακόμη κρισιμότερος από ότι στο άμεσο παρελθόν, γεφυρώνοντας το χάσμα του εμπορικού ισοζυγίου και τροφοδοτώντας την οικονομική ανάπτυξη. Είναι αξιοσημείωτο ότι κατά το έτος 2009 οι καθαρές συναλλαγματικές εισπράξεις από τη

ναυτιλία ανήλθαν σε 4,18 δις. Ευρώ που αντιστοιχούν με 19% του ελλείμματος του εμπορικού ισοζυγίου. Εξαιτίας της ύφεσης της παγκόσμιας οικονομίας το ποσοστό αυτό παρέμεινε στατικό κατά το 2010. Τα τελευταία τρία χρόνια η ελληνική ναυτιλία έχει επενδύσει σε ναυπηγήσεις το αντίστοιχο περίπου δύο ετησίων ελληνικών προϋπολογισμών και κάθε χρόνο

Η ελληνική ναυτιλία συνεισφέρει στη χώρα ένα ποσό αρκετό για να καλύψει τον προϋπολογισμό της εθνικής άμυνας.

Βεβαία είναι συχνό φαινόμενο για να μικρύνουν το κόστος ελληνικές εταιρείες να φεύγουν στο εξωτερικό η ακόμα χειρότερα να βάζουν ξένες σημαίες στα πλοία τους. Έτσι όμως χάνουν τις θέσεις τους οι έλληνες ναυτικοί και το κράτος χάνει και αυτό με την σειρά τους έσοδα. Πρέπει εδώ η ελληνική κυβέρνηση να θεσπίσει νομούς ώστε να σταματήσει αυτό το απαράδεκτο φαινόμενο.

Πηγή: Ένωσης Ελλήνων Εφοπλιστών, Ετήσια Έκθεση 2001-2002

Η ναυτιλία και ο τουρισμός είναι δυο παράγοντες που πραγματικά δίνουν ζωή στην ελληνική οικονομία. Όμως χρειάζεται πολύ προσπάθεια ακόμα. Η Ελλάδα έχει πολλές δυνατότητες και δεν πρέπει να αφήσουμε την ευκαιρία να πάει χαμένη. Ειδικά σε τέτοια κρίση που βιώνουμε πρέπει να χαρακτούν πολιτικές που θα οδηγήσουν σε περαιτέρω ανάπτυξη των δυο κλάδων.

5.2. Ο Ανθρώπινος Παράγοντας ως Τρόπος Αντιμετώπισης του Χρέους

α) Παγκόσμια

Ο ανθρώπινος παράγοντας, είτε ατομικά είτε συλλογικά (ομάδα), συνιστά κεφαλαιώδη και θεμελιακό παράγοντα λειτουργίας αλλά και ανάπτυξης μιας οργάνωσης οποιασδήποτε μορφής, τύπου και μεγέθους. Λογιζόμενος δε ως ένας από τους παραγωγικούς συντελεστές χαρακτηρίζεται από μια διπλή φύση: από την μια συνιστά εργαλείο αποδοτικής και αποτελεσματικής επίτευξης των οργανωτικών σκοπών και στόχων και από την άλλη είναι πολίτης, πολιτικό και κοινωνικό όν.

Αν και η κοινωνία «επιτρέπει» και «ενθαρρύνει» την χρήση των πολιτών της ως μέσα για την επίτευξη οργανωτικών στόχων, το ότι συνιστούν μια εργασιακή δύναμη και πλουτοπαραγωγική πηγή, σε καμία περίπτωση δεν αναιρείται το γεγονός ότι : 1. είναι ενσυνείδητα όντα με δεδομένα αναπαλλοτρίωτα δικαιώματα και 2. είναι πολίτες με δεδομένες υπαρξιακές ανάγκες και επιδιώξεις.

Το ανθρώπινο κεφάλαιο θεωρείται, ότι συνιστά το κλειδί για την δυναμική ανάπτυξη όχι μόνο του εθνικού αλλά και του παγκόσμιου οικονομικού συστήματος, τόσο στην κλασσική θεωρία της ανάπτυξης (υπόδειγμα Solow) όσο και στην νεότερη, το «υπόδειγμα της ενδογενούς ανάπτυξης» (Romer and Lucas). Η νέα θεωρία μάλιστα εισηγείται ότι υπό ορισμένες συνθήκες ένα αρχικό πλεονέκτημα μιας χώρας σε σχέση με μιαν άλλη, όσον αφορά στο ανθρώπινο κεφάλαιο, θα έχει ως αποτέλεσμα μια μόνιμη διαφορά στο επίπεδο του εισοδήματος και συνεπώς της ευημερίας μεταξύ των συγκρινόμενων χωρών. Οι Sachs και Larrain επεσήμαναν πως, όταν το απόθεμα σε ανθρώπινο κεφάλαιο είναι σημαντικό, μια πλούσια χώρα μπορεί να διατηρήσει το προβάδισμα της επ' αόριστον έναντι των πτωχότερων δημιουργώντας νέες αποταμιεύσεις και συνεπώς επενδύσεις.

Το ανθρώπινο κεφάλαιο στην Ελλάδα θα μπορούσαμε να πούμε ότι είναι παραπάνω προσοντούχο από όσο πρέπει. Βεβαία στον δημόσιο τομέα επειδή τις θέσεις τις έχουν καταλάβει άτομα από την πάλαια γενιά δεν ισχύει σε τέτοιο βαθμό και έτσι παρατηρούμε το φαινόμενο στην Ελλάδα να είναι άνεργοι υπέρ-προσοντούχοι νέοι και στο δημόσιο τομέα άτομα μη ικανά και χωρίς όρεξη για δουλειά να έχουν εξασφαλίσει μια ισόβια θέση εργασίας χάρη στην μονιμότητα που προσφέρει το δημόσιο.

5.3 Η Διοικητική Προσέγγιση Που Πρέπει να Ακολουθηθεί

Με βάση τους Romer and Robert Lucas ανατρέχοντας στις σημαντικότερες υποθέσεις εργασίας που υπήρξαν η αφετηρία των ερευνών γραφειοκρατίας σε ευρωπαϊκές και αμερικανικές χώρες, μπορούμε να τις συνοψίσουμε ως ακολούθως:

Η δημόσια διοίκηση αποτελεί ένα διακριτό κοινωνικό σύστημα εντός του οποίου δημιουργούνται ιδιαίτερα νοήματα, καλλιεργούνται ιδιόζουσες στάσεις και συμπεριφορές και αναπτύσσονται δεσμοί συναδελφικότητας και αλληλεγγύης μεταξύ των υπαλλήλων. Οι δημόσιοι υπάλληλοι σε μια γραφειοκρατία βεμπεριανού τύπου έχουν στην πλειονότητά τους θεωρητικό και μάλιστα νομικό υπόβαθρο.

Η δημόσια διοίκηση «μαθαίνεται» εμπειρικά και δεν αποτελεί αντικείμενο επιστημονικής σπουδής. Αποτελεί, μ' άλλα λόγια, περισσότερο τέχνη και λιγότερο επιστήμη. Η δημόσια διοίκηση είναι ένα σύστημα που προσδιορίζεται από την ιεραρχική του δομή, η οποία, παρά την έντονη αμφισβήτηση της, εξακολουθεί να είναι το κυρίαρχο οργανωτικό μοντέλο. Η περιορισμένη αποτελεσματικότητα των δημοσίων υπηρεσιών που οφείλεται στον νομικό και όχι οικονομικό προσανατολισμό τους.

5.4. Η Θεωρία Του Νέου Δημόσιου Μάνατζμεντ Ως Λύση Στο Πρόβλημα

Με βάση το υπόδειγμα Solow τα βασικά χαρακτηριστικά που διαφοροποιούν το Νέο Δημόσιο Μάνατζμεντ από τα παραδοσιακά μοντέλα διοίκησης (και διοικητικής μεταρρύθμισης) είναι ο εξωστρεφής προσανατολισμός του προς τους πολίτες-πελάτες των δημοσίων οργανώσεων, με σκοπό τη βελτίωση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών και η έμφαση στην αποτελεσματικότητα, την αποδοτικότητα και την οικονομικότητα των διοικητικών δράσεων. Το ΝΔΜ οργανώνει τις δράσεις του, κυρίως, με βάση τις ανάγκες και τις απαιτήσεις των πολιτών και κρίνει την επιτυχία της μεταρρύθμισης σε σχέση με τα αποτελέσματα που οι δημόσιες υπηρεσίες επιτυγχάνουν ως προς το στόχο αυτόν. Αντίθετα, η παραδοσιακή γραφειοκρατία και η κλασική "Public Administration" έδιναν έμφαση στις διαδικασίες παραγωγής των αποτελεσμάτων και, ιδίως, στη σωστή χρήση των κανόνων δικαίου βάσει των οποίων αυτές οργανώνονται.

Εάν αξιολογούσε κανείς την έμφαση που δίνει το ΝΔΜ στα διάφορα εργαλεία του, τότε θα ξεχώριζε εύκολα μεταξύ αυτών την οικονομικότητα. Η αξιολόγηση του

οικονομικού κόστους σε σχέση με το όφελος, καθώς επίσης η εκτίμηση του κόστους σε σχέση με την αποτελεσματικότητα, αποτελούν τα βασικά εργαλεία του ΝΔΜ. Η επίδραση του επιχειρησιακού μανάτζμεντ και του μάρκετινγκ στο ΝΔΜ είναι σαφής. Η οικονομικότητα της διοικητικής δράσης αποτυπώνεται, προέχοντας, στη σύνταξη των δημοσίων προϋπολογισμών.

Είναι γεγονός ότι τόσο η έννοια της οικονομικότητας όσο και οι εφαρμογές της στο δημόσιο, αντανακλούν φιλελεύθερες οικονομικές στρατηγικές. Εκτός από την κλασική οικονομική ανάλυση και την εκτίμηση των οικονομικών επιπτώσεων της διοικητικής δράσης, το ΝΔΜ υποστηρίζει την υιοθέτηση και άλλων, ευρέως διαδεδομένων, οικονομικών εργαλείων διοίκησης, όπως είναι οι συμφωνίες μεταξύ εργαζομένων και εργοδοτών μετά από διαπραγματεύσεις και όχι με βάση προκαθορισμένους κανόνες δημοσίου δικαίου, ο προγραμματισμός και η παρακολούθηση της διοικητικής δράσης με βάση στόχους και αποτελέσματα, οι δείκτες μέτρησης και αξιολόγησης των πολιτικών, η συγκριτική αξιολόγηση και ο ανταγωνισμός μεταξύ των δημοσίων υπηρεσιών, κ.ά.

Η εφαρμογή του στην Ελλάδα

Με δεδομένο ότι η βελτίωση του επιπέδου Δημόσιας Διοίκησης επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό την οικονομική ανάπτυξη, αλλά και γενικότερα το κοινωνικό επίπεδο μιας χώρας, όλο και περισσότερο τα τελευταία χρόνια η το θέμα αυτό αποτέλεσε σε παγκόσμιο επίπεδο, αντικείμενο μελέτης, και διατύπωσης προτάσεων.

Επιπρόσθετα η επισήμανση της βαρύτητας της συνεισφοράς του Ανθρώπινου Παράγοντα στην Δημόσια Διοίκηση, οδηγεί αυτόματα στο συμπέρασμα ότι χωρίς την ποιοτική αναβάθμιση του παράγοντα αυτού δεν είναι δυνατόν να υπάρξει βελτίωση του επιπέδου της Δημόσιας Διοίκησης μιας χώρας.

Στα πλαίσια αυτά αναπτύχθηκε κατά τη δεκαετία του '80 η μεταρρυθμιστική αντίληψη για τη δημόσια διοίκηση του new public management που σήμερα ήδη εφαρμόζεται σε πολλές προηγμένες χώρες, όπως, οι ΗΠΑ, Μ. Βρετανία, Ν. Ζηλανδία, Καναδά, Αυστραλία, Φινλανδία, Νορβηγία και Ολλανδία.

Εν τούτοις, με δεδομένο ότι δεν είναι δυνατόν όλες οι τεχνικές του ιδιωτικού τομέα να τύχουν εφαρμογής και στον δημόσιο, ιδιαίτερα χωρίς προηγουμένως να υποστούν την κατάλληλη επεξεργασία και τροποποίηση, αλλά και τη ουσιαστική διαφορά που υπάρχει στους λόγους δημιουργίας και ύπαρξης των δύο τομέων, θα πρέπει να υπάρξει προβληματισμός για το κατά πόσο το new public management

μπορεί πλέον να αποδώσει κάτι περισσότερο. Θα πρέπει επιπλέον να εξετασθεί, μήπως η μεταρρύθμιση αυτή τελικά προσκρούει στην τελεολογία και τον απώτερο σκοπό της ίδρυσης του κράτους.

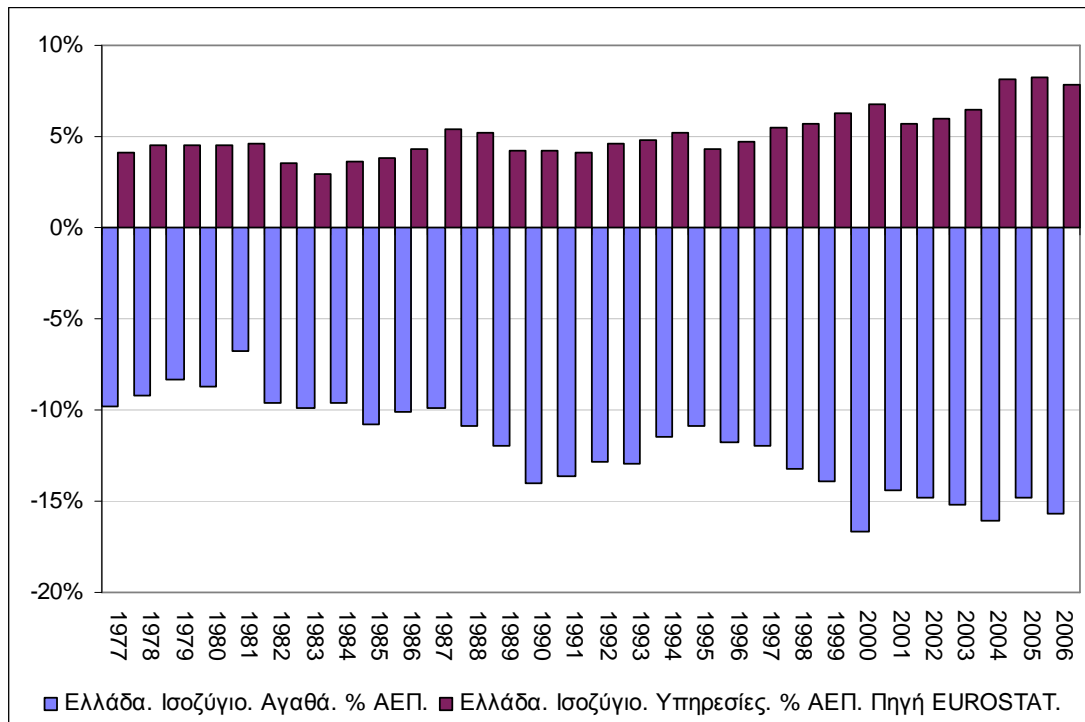
Ειδικότερα για τη χώρα μας, όπου είναι δεδομένο ότι ο δημόσιος τομέας επηρεάζεται αρνητικά από την διαχείριση που του γίνεται από την πολιτική εξουσία, η αιτία της υστέρησης απέναντι στον ιδιωτικό τομέα, δεν είναι δυνατόν να αποδοθεί στην έλλειψη ποιοτικού στοιχείου στο ανθρώπινο δυναμικό. Κατά συνέπεια τίθεται εν αμφιβόλω κατά πόσον το new public management θα μπορέσει να αποδώσει τα αναμενόμενα αποτελέσματα και ίσως θα πρέπει να υπάρξει ένας ευρύτερος προβληματισμός, πάνω στο θέμα αυτό, που μπορεί να οδηγήσει σε διαφορετικές επιλογές.

Συμπέρασμα κεφαλαίου

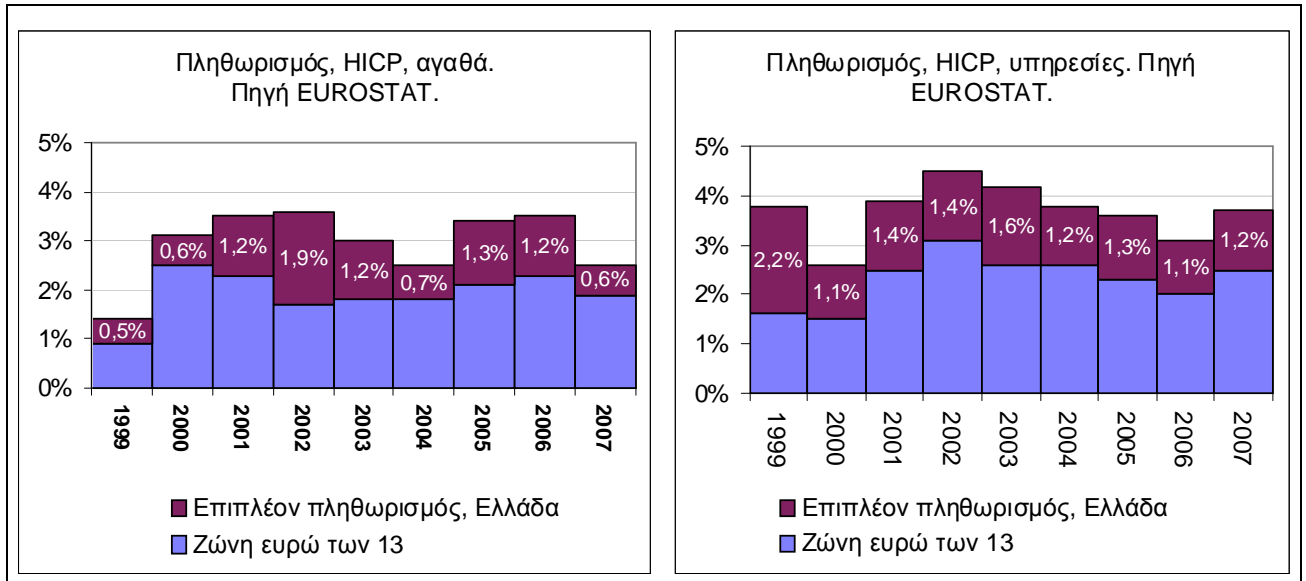
Πρέπει να αναφέρουμε ότι με σωστή χρησιμοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού, με ευέλικτα ωράρια και μείωση προσωπικού στο δημόσιο θα μπορούσε να επιτευχθεί αποτελεσματικότητα. Όποιος δεν έχει όρεξη να εργαστεί θα πρέπει να αποχωρεί οικιοθελώς. Επίσης πιστεύουμε ότι πρέπει να γίνουν προσλήψεις στο δημόσιο. Πραγματικά υπάρχουν τόσοι νέοι με προσόντα που τους αφήνουμε ανεκμετάλλετους. Τέλος μια άρση της μονιμότητας θα θορυβούσε όλους αυτούς που δεν εργάζονται στο δημόσιο και όταν πραγματικά συντρέχει λόγος θα ήταν καλό να βλέπαμε και απολύσεις.

Αμέσως μετά θα δούμε πως η ναυτιλία και ο τουρισμός μπορούν να συμβάλλουν στην αντιμετώπιση του χρέους και πως σε συνδυασμό με αύξηση των εξαγωγών μέσω της μείωσης της τιμής των παραγωγικών συντελεστών θα βοηθήσουν στην ανάκαμψη της ελληνικής οικονομίας.

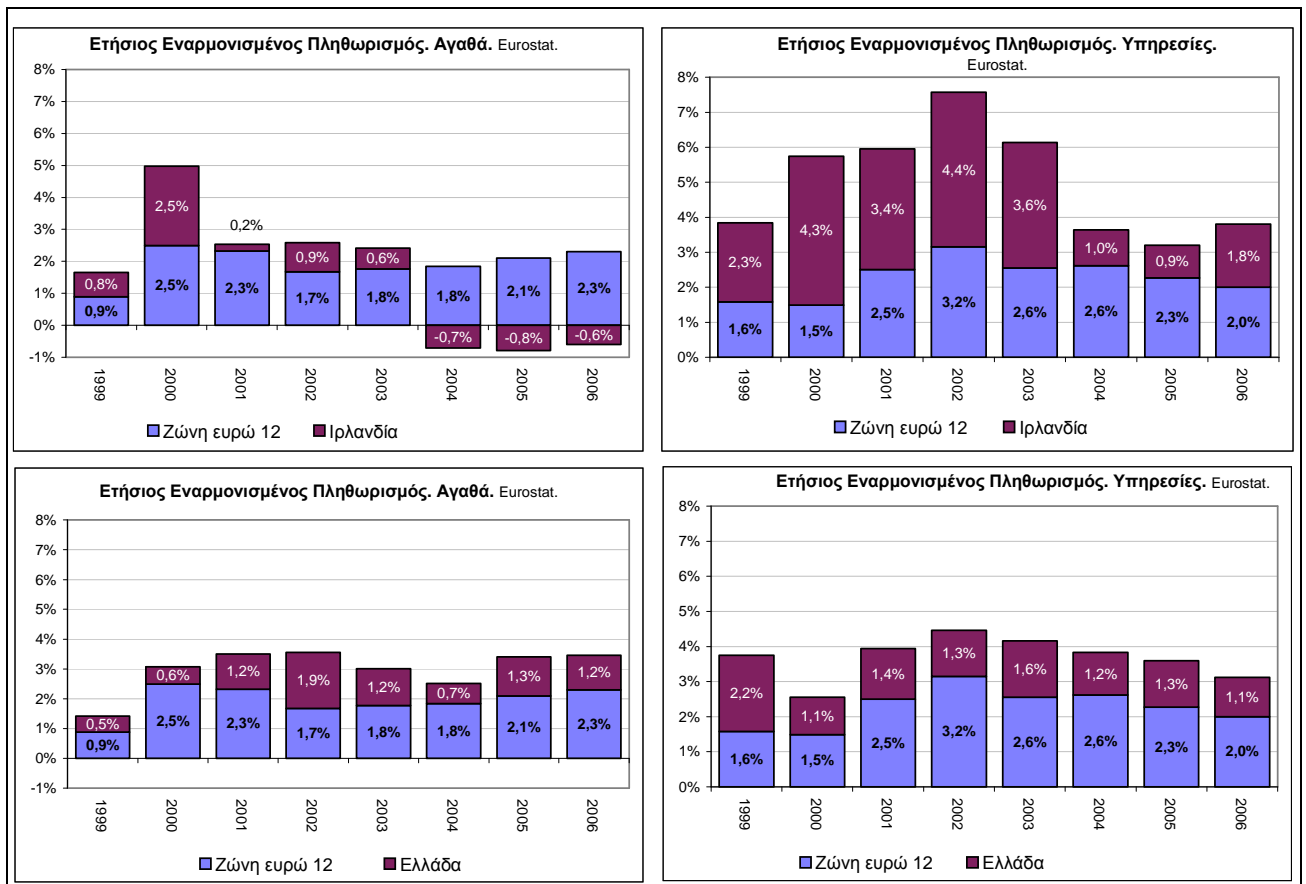
Παράρτημα

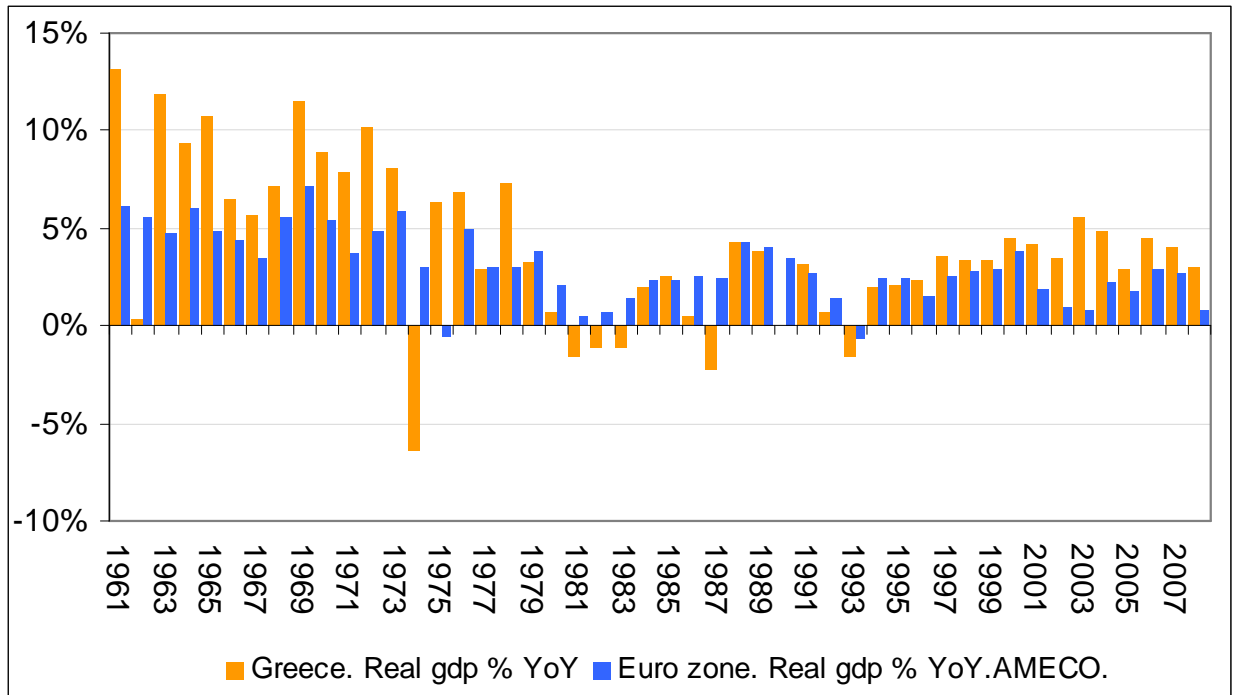
Γράφημα 1, ισοζύγιο πληρωμών της Ελλάδας

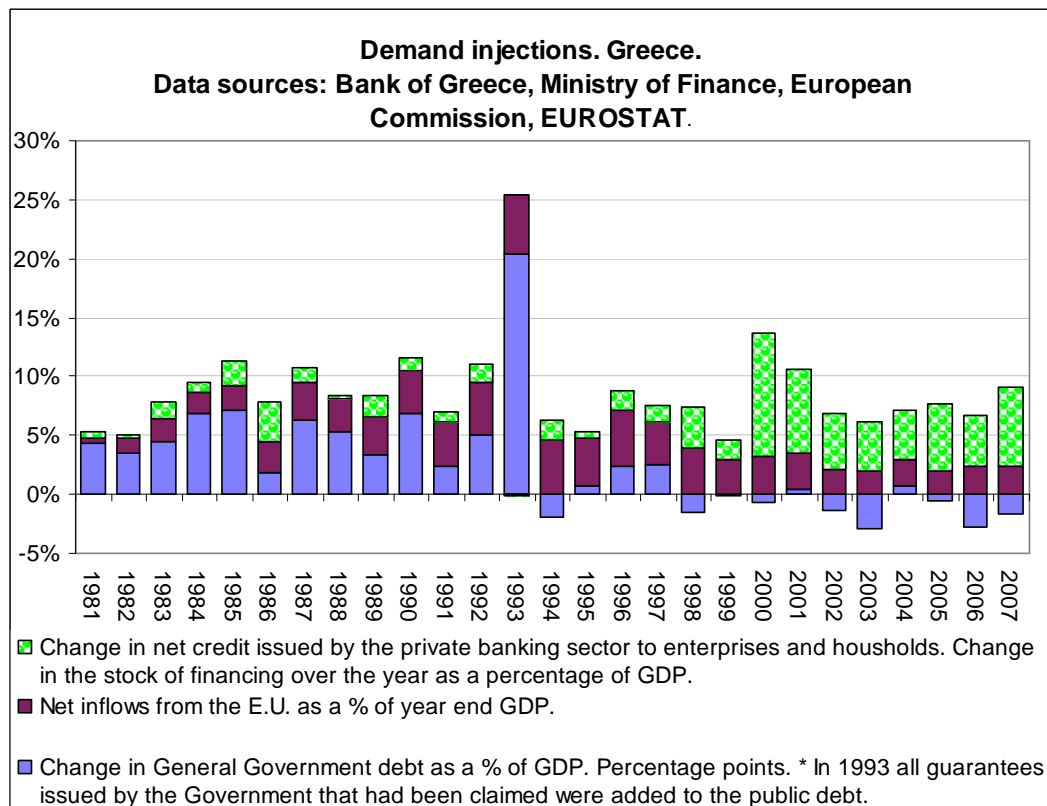
Γράφημα 2, πληθωρισμός στην Ελλάδα

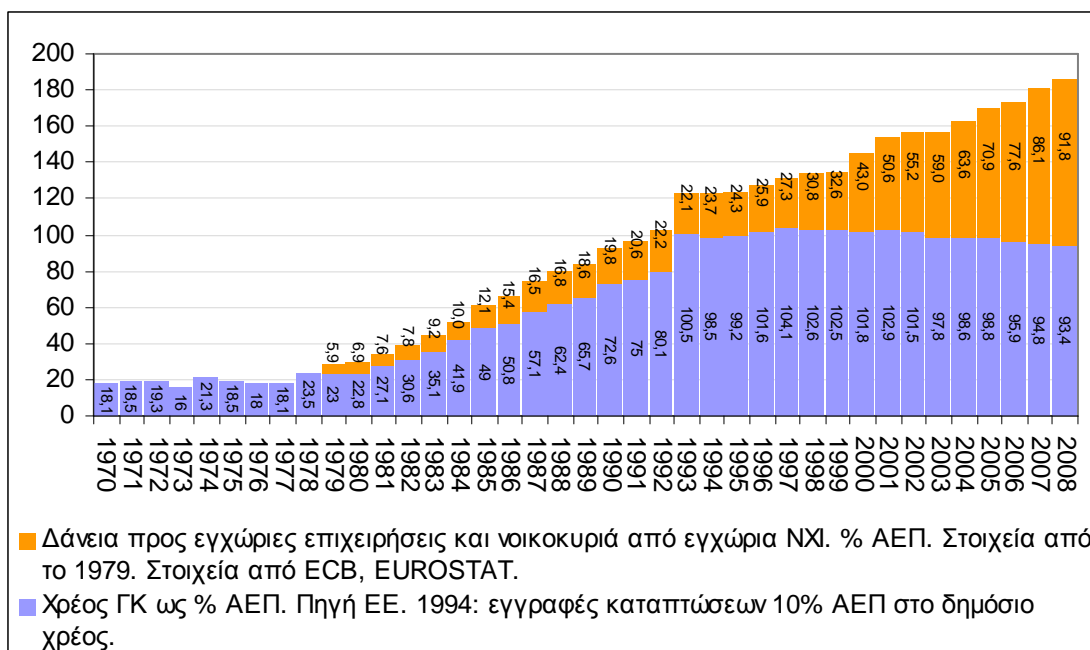
Γράφημα 3 ετήσιος εναρμονισμός πληθωρισμός στην Ελλάδα και την ζώνη του ευρώ

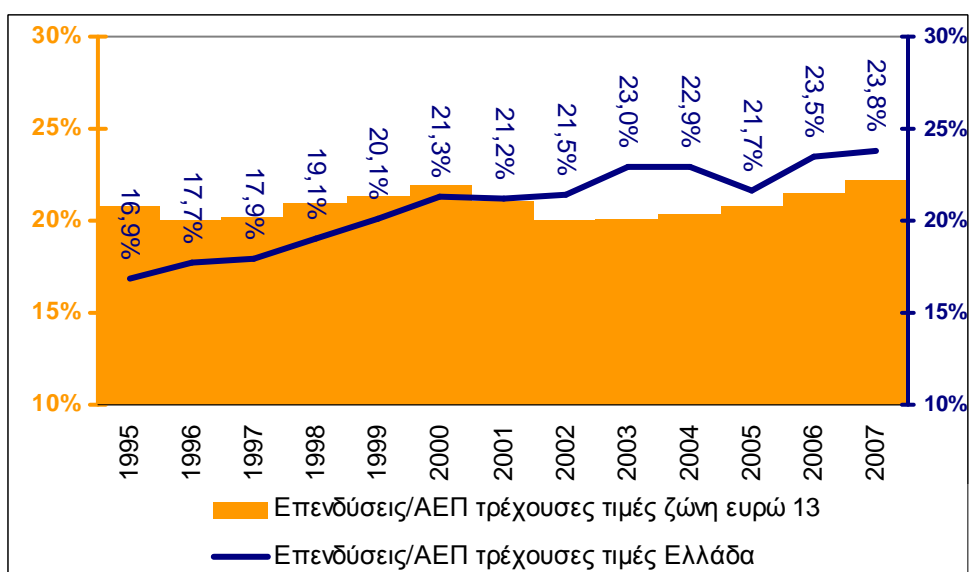
Γράφημα 4 ετήσιος ρυθμός ανάπτυξης στην Ελλάδα και την ζώνη του ευρώ

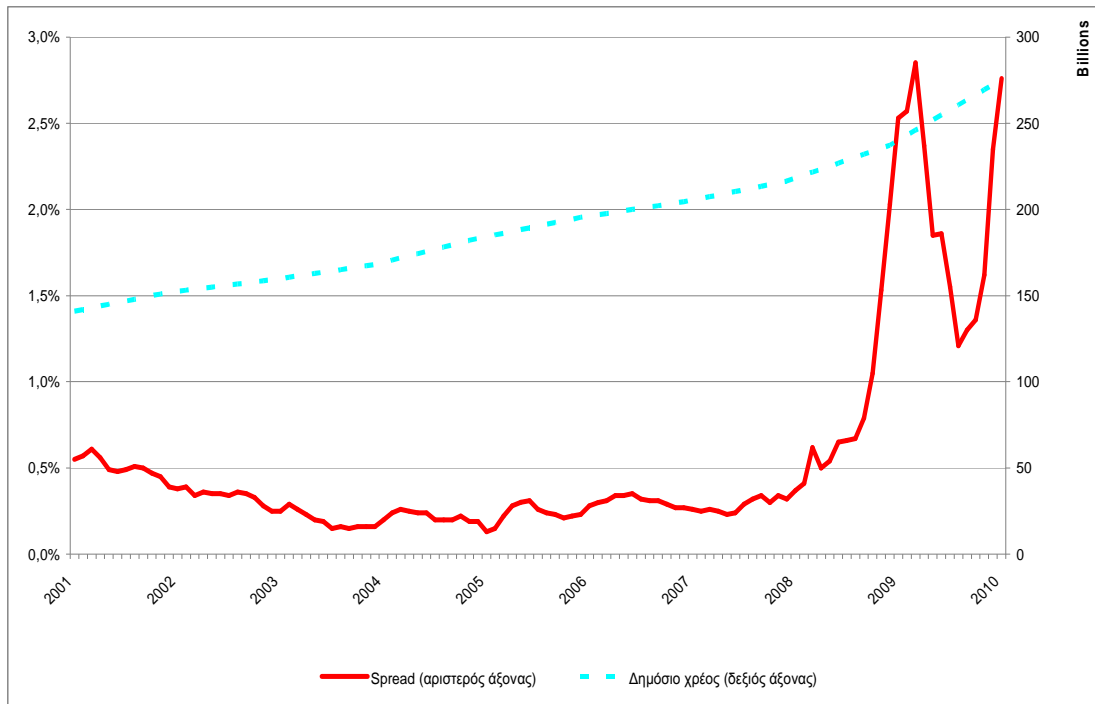
Γράφημα 5 μεταβολές της ζήτησης στην Ελλάδα

Γράφημα 6 Δάνεια και χρέος της Ελλάδας

Γράφημα 7 Επενδύσεις και ΑΕΠ στην Ελλάδα και την ζώνη του Ευρώ

Γράφημα 8 Εξέλιξη του δημόσιου δανεισμού και του spread του δεκαετούς ελληνικού ομολόγου (σε σχέση με το αντίστοιχο γερμανικό)

Βιβλιογραφία

Σαραντίδης, Σ.Α., 1973. *Ανάλυσις εθνικού εισοδήματος και εθνικών λογαριασμών εισαγωγική ανάλυσις.* Πειραιεύς.

Καραβίτης, Ν.Η., 2008. *Δημόσιο Χρέος & Έλλειμμα.* Αθήνα: Εκδόσεις Διόνικος.

Σαραντίδης, Σ.Α., 2002. *Σύγχρονη Μακροοικονομική Ανάλυση.* Πειραιάς. Εκδόσεις Σταμούλης

Πετράκη – Κώττη Α. & Χριστ. Κώττη Γ., 2000. *Σύγχρονη Μακροοικονομική Ανάλυση.* Αθήνα: Εκδόσεις Μπενού

kathimerini.gr/xtra/files/Meletes/pdf/Mel221205-1.pdf

www.opengov.gr/ogp/?p=19

www.sete.gr/files/Media/Ebook/2012/public.private.coop.pdf

www.nytimes.com/.../greces-bloated-bureaucracy-defies-efforts-to-c...

www.ceri-sciencespo.com/publica/cemoti/textes20/sotiropoulos.pdf

www.athensguide.com/practicalinfo/bureaucracy.html

www.essortment.com/brief-history-bureaucracy-21823.html

www.privacysense.net/difference-between-private-public-sector/

www.ncjrs.gov/pdffiles1/nij/grants/194119.pdf

www.cardiff.ac.uk/carbs/econ/workingpapers/papers/E2010_3.pdf

www.alternativeinsight.com/Government_And_Economy.html

www.ecb.int/pub/pdf/other/art1_mb201204en_pp55-69en.pdf

www.carloalberto.org/assets/working-papers/no.124.pdf

epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics.../Structure_of_government_debt

www.academicjournals.org/ajpsir/pdf/Pdf2007/Nov/Fagbadebo.pdf

www.ihs.ac.at/vienna/resources/.../20120329_Paper_Ivanyna.pdf

blog.transparency.org/2011/12/02/what-is-public-sector-corruption/

www.exinfm.com/training/course10.doc

www.theglobalist.com/storyid.aspx?StoryId=9131

www.cleardebts.co.uk/deal_debt.html

www.treasury.gov.cy/...nsf/.../financial_gr

www.soc.uoc.gr/vtz/pdffdocs/i-o/i-o_notes.pdf

www.mof.gov.cy/mof/pdmo/.../faq_gr

http://blogs.sch.gr/kkiourtsis/files/2011/07/%CE%98.%CE%95.-1.72.pdf

<http://www.protoporia.gr/>

el.wikipedia.org/wiki/Οικονομία_της_Ελλάδας

http://ec.europa.eu/economy_finance/economic_governance/sgp/deficit/index_el.htm

<http://www.isi.org.gr/GR/files/social%20accounting%20manual.pdf>